

บทที่ 2

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการปฏิบัติตนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครู อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภาในบทนี้จึงเป็นการศึกษาเอกสารข้อเขียน ทฤษฎีและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการศึกษาและวิเคราะห์อภิปรายผลในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 2.1 เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
- 2.2 จรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีครู
- 2.3 ความหมายของครูและลักษณะของครูที่ดี
- 2.4 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการมัธยมศึกษา
- 2.5 พฤติกรรมด้านการสอน การสนับสนุนการสอน ด้านพัฒนาชุมชน
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครู ไว้ในนโยบายด้านการจัดการศึกษาครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ข้อที่ 1 และกำหนดมาตรการที่เกี่ยวข้องไว้ในข้อที่ 4,5,7 และ 8 ดังนี้

... นโยบายข้อที่ 1

1) ยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูให้สูงขึ้น

มาตรการ ข้อ 4,5,7 และ 8 ได้กล่าวไว้ดังนี้

4) พัฒนาครูประจำการทั้งในด้านความรู้ ความมีคุณธรรมและจริยธรรมอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องเพื่อให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม

5) จัดทำแนวทางส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู โดยยึดการปฏิบัติงานของครูในการปฏิบัติภารกิจทุก ๆ ด้าน

7) ให้มีกลไกในการประสานความร่วมมือ ระหว่าง สถาบันการผลิตครูอาจารย์ หน่วยใช้ครูอาจารย์ หน่วยมาตรฐานการผลิตและหน่วยมาตรฐานการใช้ครูอาจารย์ในการกำหนด เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ และเกณฑ์การใช้ครูอาจารย์ทั้งภาครัฐและเอกชน

8) กำหนดให้มีสถาบันวิชาชีพครูที่มีกฎหมายของรัฐ เพื่อดำเนินการส่งเสริม และ ควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครู จัดสวัสดิการครู และพิทักษ์สิทธิครู ...

สำเร็จ นิลประดิษฐ์ (2531) กล่าวถึงวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงเพราะเป็นอาชีพให้ บริการแก่สังคมโดยไม่ซ้ำซ้อนกับวิชาชีพอื่น เป็นการให้บริการโดยใช้วิธีการแห่งปัญญาที่มีความเป็น อิสระในการดำเนินการเกี่ยวกับวิชาชีพ และมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพผู้ที่อยู่ในวิชาชีพครูคือตัวครู การที่ประชาชนทั่วไปจะยอมรับ และศรัทธาครูเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับผลงาน ที่เกิดจากครูใช้ความรู้ ความสามารถในการสอน และการปฏิบัติตนด้วยความจริงใจตามจรรยาบรรณของครู (สำนักงาน เลขาธิการคุรุสภา, 2533ข)

นาวี รังสิวรารักษ์ (2527) ได้แสดงความคิดเห็นว่าการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู หรือการส่งเสริมคุณภาพแห่งวิชาชีพหนึ่งวิชาชีพใดให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานอยู่ตลอดเวลา นับว่า เป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะวิชาชีพที่ได้รับการยกย่องให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงจะเห็นได้ว่า วิชาชีพแพทย์ หนายความ วิศวกร สถาปนิก สถาปัตย์ ฯลฯ ผู้ที่จะออกไปประกอบอาชีพเหล่านี้ได้ นอกจากจะเป็นผู้ สำเร็จปริญญาในสาขาวิชาชีพนั้นโดยตรงแล้วยังต้องผ่านการทดสอบ หรือมีผลงานที่ได้รับการรับรอง และได้รับใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพด้วยแม้จะจบการศึกษา หรือมี ความรู้ความสามารถแต่หาก ยังไม่ได้ผ่านการรับรอง หรือได้รับใบอนุญาตไปประกอบวิชาชีพ จากหน่วยควบคุมมาตรฐานวิชาชีพ แล้วก็ยังไม่สามารถออกไปประกอบวิชาชีพได้ซึ่งหากผู้ใดฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามก็ย่อมได้รับโทษตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติควบคุมมาตรฐานวิชาชีพ โดยการงด เพิกถอน หรือ ยึดใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เป็นต้น มาตรการดังกล่าวจะช่วยให้ผู้ประกอบอาชีพ เหล่านั้นต้องพยายามรักษามาตรฐานมาตรฐาน ในวิชาชีพของตนมิให้ขาดตกบกพร่อง

ในการพิจารณาว่าวิชาชีพใดจัดเป็นวิชาชีพชั้นสูงหรือไม่นั้น สามารถกำหนดลักษณะได้ ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2533 ข)

- (1) วิชาชีพนั้นต้องมีบริการให้แก่สังคมโดยไม่ซ้ำซ้อนกับสาขาวิชาอื่น
- (2) วิชาชีพนั้นต้องให้บริการแก่สังคม โดยใช้วิธีการแห่งปัญญา
- (3) วิชาชีพนั้นต้องมีความเป็นอิสระในการดำเนินการเกี่ยวกับวิชาชีพ
- (4) ผู้ที่ให้บริการหรือสมาชิกของวิชาชีพนั้น ต้องได้รับการศึกษาในระดับสูงคือการ ศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นหลัก

(5) สมาชิกของวิชาชีพนั้นจะต้องประพฤติและต้องมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพนั้น

(6) ต้องมีสถาบันวิชาชีพเป็นแหล่งกลางคอยสร้างสรรค้จรรยาความมั่นคงแห่งอาชีพ

ถ้าจะพิจารณาจากลักษณะวิชาชีพดังกล่าว พบว่าอาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงเช่นเดียวกัน ปัจจุบันสมาชิกของวิชาชีพครูมีคุรุสภาสถาบันอาชีพแหล่งกลางตามรายการ ของคณะกรรมการวาง พื้นฐาน เพื่อปฏิบัติการศึกษาและรายงานของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา เรื่อง" บทบาทและ ฐานะของครู "ก็ได้ยกเรื่องมาตรฐานวิชาชีพครูขึ้นมาพิจารณาเสนอให้มีหน่วยมาตรฐานวิชาชีพใน คุรุสภา ทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานวิชาชีพ ส่งเสริมวิทยฐานะรักษาระบบของวิชาชีพครู(Teacher certification) เพื่อควบคุมมาตรฐานการใช้ครูและมาตรฐานวิชาชีพและแผนการศึกษาแห่ง ชาติ พ.ศ.2520 ข้อ 43 ก็ระบุไว้ว่ามีสถาบันวิชาชีพทางการศึกษาควบคุมส่งเสริมมาตรฐานและ จริยธรรมของผู้ประกอบอาชีพอีกทั้งมีหน้าที่พิทักษ์สิทธิตามกฎหมายบุคลากรทางการศึกษาทั้งของรัฐ ท้องถิ่น และเอกชน ทั้งนี้ตามบัญญัติ แห่งกฎหมาย(สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2533 ข)

ดังนั้นกองมาตรฐานวิชาชีพครูสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา จึงได้กำหนดตารางแสดง คุณลักษณะ พฤติกรรมหลักและพฤติกรรมบ่งชี้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูดังนี้(สำนักเลขาธิการ คุรุสภา, 2533ก)

หมวดที่ 1 รอบรู้ - สอนดี

(1) ด้านความรู้และความสามารถในการวิชาชีพครู

ก. รู้แผนการศึกษาแห่งชาติ มีพฤติกรรมบ่งชี้คือ รู้นโยบายการ ศึกษาในระดับที่ตนรับผิดชอบ รู้จุดมุ่งหมายของการศึกษา

ข. รู้หลักสูตร มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ รู้หลักการ รู้จุดมุ่งหมายและ โครงสร้างของหลักสูตร รู้แผนพัฒนาและนโยบายหลักของท้องถิ่นหรือจังหวัดที่ปฏิบัติงาน สามารถ ปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนา และสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น เข้าใจหลักสูตรและสามารถเชื่อมโยงหลักสูตรกับการสอนในระดับต่าง ๆ ได้

ค. รู้เนื้อหาวิชาที่สอน มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือมีความแม่นยำและละเอียดลึกซึ้งในเนื้อหาวิชาและปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอผ่านการศึกาหรือผ่านการอบรมในวิชาที่ สอน จัดทำเอกสารประกอบการสอนและคู่มือในวิชาที่ตนรับผิดชอบศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยว กับเนื้อหาวิชาที่สอนสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในวิชาที่สอน

ง. ทำการสอนอย่างมีประสิทธิภาพมีพฤติกรรมบ่งชี้ คือเตรียม การสอนล่วงหน้าอย่างเป็นระบบครบขั้นตอนวางแผนและจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนได้เหมาะ กับการเรียนรู้ ของผู้เรียน นำหลักจิตวิทยา มาใช้ในการเรียนการสอนสอดคล้องกับพัฒนาการของ

ผู้เรียนใช้ภาษาไทยสื่อความหมายได้อย่างถูกต้องทั้งการพูด การเขียน การถ่ายทอดความรู้ การใช้คำถามการออกความคิดเห็น และการอภิปรายใช้สื่อการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาวิชา ที่สอน รู้วิธีสอนหลายรูปแบบและเลือกมาสอนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับผู้เรียน ใช้คำถามทำให้ เด็กคิดเป็นจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพใช้เทคนิคการเสริมแรงอย่างถูกต้อง

จ. รู้หลักการวัด และประเมินผลมีพฤติกรรมบ่งชี้คือมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะแบบทดสอบตามหลักการวัดและประเมินผลและสามารถออกข้อสอบและปรับปรุงแบบทดสอบรวมทั้งนำมาใช้ได้จริงเหมาะสมกับระดับชั้น และความสามารถของผู้เรียนใช้การวัดผลประเมินผลหลาย วิธีให้ เหมาะกับสภาพการเรียนรู้ ดำเนินการวัดผลและประเมินผล ได้ถูกต้องมีคุณภาพ นำผลการวัดผล และประเมินผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน

ฉ. สอนซ่อมเสริม มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ วิเคราะห์วินิจฉัยปัญหาและความต้องการจำเป็นของผู้เรียน สามารถใช้วิธีสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

ช. การพัฒนาการสอน มีพฤติกรรมบ่งชี้คือใช้ระบบข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนให้เป็นประโยชน์วิจัยการเรียนการสอน และ หรือนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุงวิธีการสอนแก้ปัญหาการเรียนการสอน เผยแพร่เทคนิควิธีการสอนใหม่ฯตลอดผลงานทางวิชาการให้แก่เพื่อนครู ตามสมควร

(2) ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน

ก. บริการเชิงแนะแนว มีพฤติกรรมบ่งชี้คือ สังเกตและรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็น บันทึกระเบียบประวัตินักเรียนจัดกิจกรรมเพื่อสร้างประสบการณ์ในการแก้ปัญหาใช้เทคนิคต่างๆในการให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาให้นักเรียนให้ความสนใจ ดูแลและช่วยเหลือด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของนักเรียนบริการสนเทศ

ข. บริการด้านกิจการนักเรียน มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมชุมนุมของผู้เรียนและกิจกรรมพิเศษ จัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะประชาธิปไตย จัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมจริยธรรมจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ค. บริการด้านสื่อการเรียนการสอน มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ ดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในลักษณะที่ใช้การได้จัดมุมห้องสมุด หรือ มุมเสริมประสบการณ์ จัดสื่อที่ส่งเสริมความถนัด ศิลปะ ดนตรี กีฬาแก่ผู้เรียน

ง. งานธุรการ มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือทำเอกสารประจำชั้นได้ดีและเป็นปัจจุบัน จัดเก็บระเบียบสะสมนักเรียน เอกสารเป็นหมวดหมู่และเป็นระบบ มีเอกสารหลักฐาน

การติดต่อ ระหว่างครูกับผู้ปกครอง

(3) ด้านรอบรู้สถานการณ์บ้านเมืองและความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

ก. ติดตามความเคลื่อนไหว และสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันมีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ ติดตามข่าวและความเคลื่อนไหวต่างๆทั้งด้านการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

ข. จับประเด็นปัญหา และความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของสังคมได้มีพฤติกรรมบ่งชี้คือ วิเคราะห์และให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวสารและประเด็นปัญหาต่าง ๆ ได้พยายามใช้ประโยชน์ จากข้อมูลข่าวสารและการสรุปประเด็นปัญหาที่สำคัญ มาใช้ในการเรียนการสอน

หมวดที่ 2 มีคุณธรรมและจรรยาบรรณ

(1) มีความเมตตากรุณา

ก. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานและสังคม มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ ไม่นิ่งดูดายและเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังความสามารถ

ข. มีความสนใจและห่วงใยในการเรียน และ ความประพฤติของผู้เรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ แนะนำเอาใจใส่ช่วยเหลือเด็กและเพื่อนร่วมงานให้ได้รับความสุขและพัฒนากัน เป็นกันเองกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกเปิดเผย ไว้วางใจ และเป็นที่พักพิงของผู้เรียนได้

(2) มีความยุติธรรม

ก. มีความเป็นธรรมต่อนักเรียน มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ เอาใจใส่และปฏิบัติต่อผู้เรียนและเพื่อนร่วมงานทุกคนอย่างเสมอภาคและไม่ลำเอียงตัดสินปัญหาของผู้เรียนด้วยความเป็นธรรม

ข. มีความเป็นกลาง มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ ยืนหยัดช่วยเหลือผู้เรียนผู้ร่วมงาน และผู้บริหารโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

(3) มีความรับผิดชอบ

ก. มุ่งมั่นในผลงานมีพฤติกรรมบ่งชี้คือมีวิธีการที่จะปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์

ข. ใช้เวลาอย่างมีคุณค่า มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือวางแผนการใช้เวลาอย่างเหมาะสมและปฏิบัติงานได้ทันเวลา ใช้เวลาคุ่มค่าและมีประสิทธิภาพ

ค. ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วน มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ วางแผนการปฏิบัติงาน

อย่างมีระบบ ปฏิบัติงานตามแผนได้เสร็จ และมีประสิทธิภาพมีความรอบคอบระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ทุก ด้าน ปฏิบัติภารกิจทุกด้านได้ครบถ้วนตามความสามารถ ประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

(4) มีวินัย

ก. มีวินัยในตนเองมีพฤติกรรมบ่งชี้ คือควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม มีวิธีทำงานที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้

ข. ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบมีพฤติกรรมบ่งชี้ คือปฏิบัติตามกฎ และระเบียบของหน่วยงานและสถานศึกษา

(5) มีความขยัน

ก. มีความตั้งใจ มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือกระตือรือร้นและปฏิบัติงานเต็มความสามารถอย่างสม่ำเสมอ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการทำงาน

ข. มีความพยายาม มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ มีความพยายามที่จะสอนเด็กให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

(6) มีความอดทน

ก. อดทนเมื่อเกิดอุปสรรค มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ ปฏิบัติงานเต็มที่ไม่ว่าทั้งขว้างกลางคัน

ข. มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือไม่โกรธง่ายและสามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

(7) มีความประหยัด

ก. รู้จักประหยัดและออม มีพฤติกรรมบ่งชี้คือ ช่วยรักษาและใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัด ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินฐานะของตนเอง รู้จักการเก็บออมทรัพย์ เพื่อความมั่นคงของฐานะ

ข. ใช้ของคุ้มค่า มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ ช่วยรักษาและใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัด

(8) มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู

ก. เห็นความสำคัญของอาชีพครู มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรวิชาชีพครูเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาชีพครู ร่วมมือและส่งเสริมให้มีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู

ข. รักษาชื่อเสียงวิชาชีพครู มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้เกิด

ผลดีและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสำคัญรักษาความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหน้าที่การงาน ปกป้องและสร้างความเข้าใจอันดีต่อสังคมเกี่ยวกับวิชาชีพครู

ค. เกิดความสำนึก และตระหนักที่จะเป็นครูที่ดี มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ ปฏิบัติตนให้เหมาะสมที่เป็นบุชณียบุคคล

(9) มีความเป็นประชาธิปไตย ในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต

ก. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ เปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นและข้อโต้แย้งของผู้อื่น

ข. มีเหตุผล มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ ยอมรับและปฏิบัติตามความคิดที่มีเหตุผล โดยคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ใช้หลักการและเหตุผลในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

หมวดที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนา

(1) พัฒนาคณะ

ก. รู้จักสำรวจและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ รับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ นำมาปรับปรุงตนเองประเมินผลและปรับปรุงการทำงานของตนเองตลอดเวลา ยอมรับความเปลี่ยนแปลงและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมอย่างมีเหตุผลทางคุณธรรม

ข. สนใจใฝ่รู้ มีพฤติกรรมบ่งชี้คือศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่างๆ เข้าร่วมประชุมสัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิด สนใจติดตามเหตุการณ์ปัจจุบันและติดตามความเคลื่อนไหวทางการศึกษา

ค. เพิ่มพูนวิทยฐานะมีพฤติกรรมบ่งชี้คือสนใจและกระตือรือร้นในการที่จะเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน

ง. คิดค้นคว้าวิทยาการใหม่มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ คิดเทคนิควิธีการสอนหรือประดิษฐ์ผลงานแปลกใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน นำผลที่ได้จากการทดลองมาปรับปรุงใช้พัฒนางานและเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

(2) การพัฒนาชุมชน

บำเพ็ญประโยชน์แก่ชุมชน มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ เข้าร่วมประชุมและร่วมกิจกรรมชุมชนตามความเหมาะสมส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีทางประชาธิปไตยแก่ชุมชนโดยประพฤติตนเป็นแบบอย่างและชักชวนผู้อื่นให้มาปฏิบัติตามในโอกาสอันควร มีส่วนร่วมในโรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการชุมชนพร้อมทั้งพยายามใช้แหล่งวิทยาการชุมชนให้เป็นประโยชน์ประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียนเพื่อทำประโยชน์ต่อชุมชนนำความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาสู่ชุมชน และ เป็นผู้นำในการริเริ่ม

กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

ครู คือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการใช้วิชาความรู้ และเทคนิคการเรียนรู้ตลอดจนศาสตร์เฉพาะวิชาชีพครูในการสร้างให้นักเรียนเกิดความรู้และพัฒนาตนทุกด้าน เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมดังนั้นครูจึงต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทั้งทางวิชาการ และวิชาชีพครูต้องไม่หาความรู้ให้ทันสมัยตลอดเวลา และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลทั่วไป คณะอนุกรรมการส่งเสริมวิชาชีพครูจึงได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูขึ้น เพื่อใช้ควบคุมการประพฤติปฏิบัติของครู เกณฑ์ดังกล่าวสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

รอบรู้ คือจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการที่เกิดขึ้นในสังคมของตน และของโลก มีความรอบรู้ในวิชาชีพของตน เช่น ปรัชญาการศึกษา ประวัติการศึกษา หลักการศึกษา นโยบายการศึกษา แผนและโครงการพัฒนาการศึกษาและจะต้องมีความรู้อย่างเชี่ยวชาญในเรื่องหลักสูตรวิธีสอนและวิธีวัดผล ประเมินผลการศึกษาในวิชาหรือกิจการที่ตนรับผิดชอบ

สอนดี คือจะต้องทำการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถ และความสนใจของนักเรียนอีกทั้งสามารถให้บริการแนะแนวในด้านการเรียนการสอน ครองตนและรักษาสุขภาพอนามัย จัดทำและใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งสามารถปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน

อนุกรรมการส่งเสริมวิชาชีพครู เห็นว่าคุณลักษณะด้านรอบรู้และสอนดีนั้น ควรจะรวมอยู่ในหมวดเดียวกัน คือ เป็นหมวด " รอบรู้ สอนดี " เนื่องจากพฤติกรรมหลัก และพฤติกรรมบ่งชี้ของทั้งสองคุณลักษณะมีส่วนเกี่ยวเนื่องกันมาก

มีคุณธรรมและจรรยาบรรณ คือ จะต้องมีความซื่อสัตย์ในวิชาชีพครู ตั้งใจใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ เพื่อให้บริการแก่นักเรียนและสังคม มีความซื่อสัตย์ต่อหลักการของอาชีพครู มีความรับผิดชอบในด้านการศึกษต่อสังคมชุมชนและนักเรียนมีความรักความเมตตาและปรารถนาดีต่อนักเรียนทุกคนและเวลา เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้รับความเจริญเติบโตและพัฒนาการในทุกด้าน

มุ่งมั่นพัฒนา คือ จะต้องรู้จักสำรวจปรับปรุงตนเองสนใจใฝ่รู้และศึกษาหาความรู้ต่างๆ รู้จักเพิ่มพูนวิทยาฐานะของตนเอง และคิดค้นทดลองใช้วิธีการใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนด้วย

2.2 จรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีครู

- 1) เลื่อมใสการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- 2) ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นศาสนาอื่น
- 3) ตั้งใจสั่งสอนศิษย์ และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่ อุทิศเวลาของตนให้แก่ศิษย์ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้
- 4) รักษาชื่อเสียงของตนมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามประพฤติการใด ๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติและชื่อเสียงของครู
- 5) ถือปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมอันดีงามของสถานศึกษาและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา
- 6) ถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่บิดเบือนและปิดบังอำพราง ไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริตหรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ
- 7) ให้เกียรติแก่ผู้อื่นทางวิชาการโดยไม่นำผลงานของผู้ใดมาแอบอ้างเป็นผลงานของตนและไม่เบียดบังใช้แรงงานหรือนำผลงานของผู้อื่นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน
- 8) ประพฤติตนอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความเที่ยงธรรมไม่แสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ
- 9) สุภาพเรียบร้อยประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ รักษาความลับของศิษย์ของผู้ร่วมงานและของสถานศึกษา
- 10) รักษาความสามัคคีระหว่างครูและช่วยเหลือกันในการทำงาน

2.3 ความหมายของครูและลักษณะของครูที่ดี

ครูเป็นคนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการของการเรียนการสอน เพราะครูคือผู้ถ่ายทอดความรู้หรือเป็นผู้นำประสบการณ์ทั้งมวลสู่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาไปในทางที่พึงประสงค์ซึ่งครูต้องใช้วิธีการสอนแตกต่างกันไป เพื่อให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน โดยครูต้องตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลช่วยเหลือ ให้นักเรียนเกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างเต็มความสามารถและจะต้องประเมินผลการพัฒนาของนักเรียน เพื่อปรับปรุงแก้ไข และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความก้าวหน้าและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

ครูที่ดีจะต้องสามารถกำหนดได้ว่า ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ที่นักเรียนควร

ได้รับนั้นเหมาะสมถูกต้องและมีประโยชน์ต่อชีวิตของนักเรียนเพียงใดนอกจากนี้ความประพฤติของครูก็เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่ง ที่จะแสดงให้เห็นว่าครูเป็นแบบอย่างที่ดีงามเป็นบุคคลที่น่าเคารพนับถือและเอาเป็นเยี่ยงอย่าง

ตามคติทางพระพุทธศาสนานอกจากบิดามารดา ซึ่งมีความสำคัญในฐานะเป็น "ครูคนแรก" ที่สอนบุตรธิดา แล้วผู้ที่ได้รับการยกย่องว่ามีหน้าที่สำคัญกว่าบิดามารดา ในด้านการให้การศึกษา วิทยาการขั้น สูงๆตลอดจนฝึกฝนอบรมให้เด็กเป็นคนดีของสังคมคือ " ครูอาจารย์ "

คำว่า "ครู" (สันสกฤต = ครุ , บาลี = ครุ) " อาจารย์ " (สันสกฤต=อาจารย์ บาลี = อจกรีย) หมายถึงคนที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และฝึกฝนอบรมศิษย์ให้มีความรู้และความประพฤติที่ดีงามแต่คนไทยนำเอามาใช้ในความหมายแตกต่างกันและให้ความสำคัญสูงต่ำกว่ากันอีกด้วย

พระพุทธเจ้าตรัสว่า "รู้ธรรมะ" (ความรู้ที่ดีงาม) จากใครแม้เพียงนิดเดียวควรเคารพนับถือบุคคลผู้นั้นอย่างยิ่ง " ครู " มีความหมาย 3 นัย ดังอธิบายต่อไปนี้

1) ครู แปลว่า เค้น หมายถึงเป็นผู้ทำตนให้เด่นด้วยความรู้ความสามารถเป็นที่ยกย่องทั่วไปและเด่นในทางความประพฤติอันเป็นแบบอย่างของศิษย์

2) ครู แปลว่า รด หมายถึงรดน้ำให้เย็นชุ่มด้วยน้ำ คือเมตตา หรือรดน้ำฟุ้งองงามด้วยวิชาการและจริยธรรม จรดต้นไม้น้ำฟุ้งองงามจะขึ้น

3) ครู แปลว่า คายออกมาให้เห็น หมายถึงคายความรักในศิษย์ออกมาให้เห็นหรือ ผู้มีความรักในศิษย์นั่นเอง

อาจารย์ มีความหมาย 2 นัย ดังนี้

1) อาจารย์ แปลว่า ผู้ประพาศดินเกลือแก่ศิษย์ หมายถึงเอื้ออาทรต่อศิษย์ และทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แท้จริงแก่ศิษย์

2) อาจารย์ แปลว่าผู้ที่ศิษย์พึงประพาศต่อโดยเคารพ หมายถึงผู้ที่มีความรู้และคุณธรรมที่ศิษย์พึงเคารพนับถือ

ครูอาจารย์มีหน้าที่สำคัญ 2 ด้านคือ(พระไตรปิฎก)ด้านที่หนึ่งเป็นกัลยาณมิตร (มิตรแท้จริง) ของศิษย์ ด้านที่สองเป็นลิบพายอก (ผู้ให้ศิลปวิทยา) แก่ศิษย์

ในฐานะเป็นกัลยาณมิตร ครู อาจารย์จะต้องมีคุณสมบัติ 7 ประการ คือ

- 1) ทำตนให้เป็นที่รักของศิษย์
- 2) เป็นคนน่าเคารพ
- 3) เป็นคนพัฒนาคนอยู่เสมอ

- 4) พูดเป็นหรือถ่ายทอดเป็น
- 5) อดทนต่อการซักถามของศิษย์
- 6) อธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่ายได้
- 7) ไม่ชักจูงไปทางเสียหาย

ในฐานะเป็นผู้ให้ศิลปวิทยาแก่ศิษย์ ครูอาจารย์จะต้องมีคุณสมบัติ 5 ประการ คือ

- 1) แนะนำฝึกฝนให้ศิษย์เป็นคนดี
- 2) สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
- 3) สอนศิลปวิทยาให้โดยสิ้นเชิง
- 4) ยกย่องศิษย์ให้ปรากฏ
- 5) ค้ำครองศิษย์ในทิศทั้งหลาย

ดังนั้นครูอาจารย์ทำตนให้มีคุณสมบัติครบถ้วนได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถในการปฏิบัติและความเอาใจใส่อย่างแท้จริง และควรตระหนักอยู่เสมอว่า ครูจะต้องมี

- 1) มีความรู้ มีความสามารถและสอนเก่ง
- 2) มีความประพฤติดีพอสมควร
- 3) มีวิญญานของครู มุ่งสอนคนมากกว่าสอนหนังสือ

รูปศัพท์ที่ใช้ในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับความหมายว่าครูมี 5 คำ คือ

(พระโสภณคณาภรณ์, 2527)

- 1) สัตถา แปลว่า นายกอง เภยียน หมายถึงผู้นำพาและสั่งสอนผู้อื่นให้พ้นทุกข์ซึ่งก็คือครูนั่นเอง
- 2) อุปัชฌาย์ แปลว่า ผู้เข้าตรวจสอบความประพฤติ
- 3) ครู แปลว่า พนัก เอาใจใส่ คือมีความหนักวิชาการและหนักความประพฤติ ควรแก่การเคารพและมีความเอาใจใส่ในศิษย์เสมือนลูกของตน
- 4) คีระ แปลว่า กล่าว หรือ เปล่ง คือการอบรมสั่งสอนครูเป็นผู้ทำหน้าที่ให้ความรู้อบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดี
- 5) คร แปลว่า เชิดชู จากความไม่รู้มาสู่ความรู้ จากความประพฤติบกพร่องให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

ทวีป อภิลิทธิ (2524) ได้พิจารณาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า ครู ตรงกับ TEACHERS มีความหมาย ดังนี้

- T หมายถึง Teach คือผู้ทำหน้าที่สอนหรือถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์
 E หมายถึง Ethics คือ ผู้ส่งเสริมความมีคุณธรรมและจริยธรรม
 A หมายถึง Academic คือ เป็นนักวิชาการ มีหลักวิชาความรู้
 C หมายถึง Cultural heritage เป็นผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม
 H หมายถึง Human relation คือ การมีมนุษยสัมพันธ์ในชุมชน
 E หมายถึง Evaluation คือ วัดผลและประเมินผลการศึกษา
 R หมายถึง Research คือบทบาทของผู้คนคว้าวิจัยและนำผลการวิจัยไปใช้ประ

โยชน์

S หมายถึง Service คือ เป็นผู้ให้บริการแก่สังคม

พุทธทาสภิกขุ(2529)ได้แสดงทัศนะถึงครูไว้หลายประเด็นว่า ครูคือผู้สร้างโลกโดยผ่านทางเด็กเพื่อสร้างเด็กให้เป็นคนดี และเป็นผู้ใหญ่ที่ดีครูตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาหมายถึง บิณฑบาต ซึ่งเป็นครูคนแรก ต่อมาก็คือครูที่โรงเรียน ซึ่งทำหน้าที่ร่วมกันโดยอบรมสั่งสอนให้เกิดนิสัย มารยาท วัฒนธรรมและคุณสมบัติต่าง ๆ

คำว่าครู แปลตามพยัญชนะว่าหนักแต่ความหมายนั้นเลยไปถึงว่าเป็นผู้ทำหน้าที่อันประเสริฐสุดเป็นผู้นำทางวิญญาณของสัตว์โลกไปสู่จุดหมายปลายทางที่พึงปรารถนา ครูเป็นสถาบันใหญ่ที่ครอบโลก คัมภีร์ครองโลกเช่นเดียวกับศาสนา ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้เปิดประตูให้สัตว์ออกจากคอกแห่งอวิชชา ครูเป็นปูชนียบุคคล เป็นเจ้าหน้าที่ที่ยิ่งใหญ่ครูเป็นที่เคารพสักการะของมนุษย์เป็นผู้นำโลก สร้างโลกให้งดงามให้สงบและให้มีคุณค่า

โกสินทร์ รังสยาพันธ์ (2530)ได้สรุปความหมายของคำว่า "ครู"ไว้หลายประการดังนี้

ครูคือปูชนียบุคคล

ครูเป็นเช่นเดียวกับพระพุทธเจ้า คือ เป็นกัลยาณมิตร

ครูเป็นผู้นำหรือมัคคุเทศก์ทางวิญญาณ

ครูเป็นผู้ปล่อยสัตว์ออกจากคอกแห่งอวิชชามาสู่แสงสว่างแห่งปัญญา

ครูคือแพทย์ผู้รักษาป้องกันโรคความโง่หรืออวิชชาของมนุษย์

ครูเป็นพ่อแม่คนที่สองของศิษย์

ครูคือผู้สร้างคนและสร้างโลก

ครูเป็นกระบอกเงาและเป็นแบบอย่างของศิษย์

ครูคือแม่พิมพ์ของชาติ

ครูคือชาวสวนและช่างปั้นหม้อ

ครูคือทหารเอกของชาติ

ครูคือผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agent)

ครูคือผู้กลมเกลียว หรือผู้สร้างสังคมประภค

(Socializing agent)

สฤฎฎา ธาฐรรณ (2520) มีความเห็นว่าครูผู้สอนควรได้รับการฝึกฝนทักษะต่างๆที่สำคัญคือ

- 1) ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน
- 2) ทักษะในการใช้คำถาม
- 3) ทักษะในการสรุปบทเรียน
- 4) ทักษะในการสร้างความสนใจ
- 5) ทักษะในการสร้างเสริมกำลังใจ
- 6) ทักษะในการกระตุ้นให้คิด
- 7) ทักษะในการอธิบายและการเล่าเรื่อง

สาโรช บัวศรี (2515) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความเป็นครูที่ดีในด้านสมรรถภาพว่าผู้ที่มีสมรรถภาพในการเป็นครูจะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- 1) สามารถทำการสอนได้เป็นอย่างดี โดยรู้จัก
 - (1) ใช้หลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้
 - (2) ใช้หลักการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็ก
 - (3) ทำบรรยากาศให้เหมาะสมที่จะเกิดการเรียนรู้
 - (4) วางแผนสำหรับการสอนอย่างละเอียดถี่ถ้วน
 - (5) ใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม
 - (6) ใช้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ เพื่อวัดผลการเรียนและ

เพื่อวิเคราะห์แก้ไขและรู้จักการวัดผลโดยทั่วไป

(7) ปกครองชั้นและบริหารงานชนิดต่างๆของชั้นได้อย่างเรียบร้อยและราบรื่นและปฏิบัติงานธุรการต่าง ๆ ของโรงเรียนได้

- 2) สามารถอบรมแนะแนวและปกครองได้อย่างดีโดยรู้จักในสิ่งต่อ

ไปนี้

(1) หลักการที่ว่า ถ้าทุกคนสร้างคุณธรรมและหลักธรรมต่าง ๆ ไว้ประจำตัวได้แล้วก็ย่อมจะปกครองตัวเองได้

(2) ใช้หลักการและวิธีการของการแนะแนว

(3) สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบิดามารดาและผู้ปกครอง

(4) ใช้ผลของการวิจัยและผลของการทดสอบต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ในการอบรม

3) สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนได้เป็นอย่างดีโดยรู้จักในสิ่งต่อไปนี้

(1) ร่วมในการวางแผนจัดทำ "กิจกรรมในหลักสูตร" หรือกิจกรรมร่วมหลักสูตรชนิดต่าง ๆ

(2) รับหน้าที่และภาระในการปฏิบัติกิจกรรมเหล่านั้นตามแผน

(3) รักษาสัมพันธภาพอันดีกับผู้ร่วมงานทั้งปวงของโรงเรียน

ในทัศนะของฝ่ายจิตนิยม(Idealism) (อ้างถึงใน บรรจง จันทรสา, 2522) เห็นว่าครูนั้นควรจะเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติดีพร้อมทุกประการ เพื่อจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ในประเทศไทยเรานั้นได้กำหนดคุณสมบัติให้แก่ครูว่า " แม่พิมพ์ " ฐานะของครูถือว่าเป็นผู้มีอาวุโสกว่ามีคุณวุฒิ มีวุฒิภาวะสูงกว่านักเรียนและเป็น คนกลางให้กับเด็กในการเรียนรู้ ในขณะที่ลัทธิสัจนิยม(Realism) จะมีทัศนะที่แตกต่างออกไป คือมีความเห็นว่าครูควรจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการอธิบายเกี่ยวกับ ความจริงของโลกซึ่งอาจเรียกครูว่า ผู้บอกในขณะที่ฝ่ายจิตนิยมจะเน้นบุคลิกภาพของครูฝ่ายสัจนิยมก็จะมุ่งเน้นความรู้ความสามารถ ของครูในการถ่ายทอดเนื้อหา ให้แก่นักเรียน ลัทธิเทวนิยม(NeoTheomism)ถือว่าครูคือผู้รักษาวินัยทางความคิดมีความเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีเหตุผลเมื่อนักเรียนเป็นมนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลตามธรรมชาติอยู่แล้ว หากครูได้ช่วยปรงแต่งรักษาไว้จะยิ่งเพิ่มความสามารถในการคิดหาเหตุผลได้ดียิ่งขึ้น อาจเรียกได้ว่าลัทธินี้ครูจะเป็นผู้พัฒนาพลังทางความคิดและควร ต้องมีความสามารถพิเศษในการให้เหตุผล มีความจำดีมีเจตจำนงที่แน่วแน่ และต้องสร้างศิษย์ให้มีการพัฒนาในคุณสมบัติเหล่านี้ด้วยลัทธิประสบการณ์นิยม (Pragmatism) ถือว่าการปฏิบัติหรือประสบการณ์เป็นรากฐานของความเป็นจริงและความรู้ไม่ยึดมั่นในสิ่งหนึ่งสิ่งใด ธรรมชาติของความจริงขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ครูจึงควร เป็นผู้ที่แนะให้นักเรียนปฏิบัติตนเองมากกว่าการบอก

วรวิทย์ วสันสราร (2519) ได้ให้ข้อเสนอแนะบางประการสำหรับครูที่ดีว่า

- 1) ครูไม่ควรนั่งสอนอยู่ที่โต๊ะตลอดเวลา
- 2) ครูควรตั้งระเบียบข้อบังคับไว้แต่เนิ่นๆ แต่ให้ปฏิบัติได้จริง ๆ
- 3) ครูไม่ควรพูดกับกระดานดำ
- 4) ครูจะต้องไม่คิดว่านักเรียน คือ กระดาษว่างๆ ที่จะเขียนอะไรลงไปก็ได้
- 5) ครูต้องไม่ส่งเสียงเอะอะอีกที
- 6) ครูไม่ควรจับตาดูนักเรียนหรือจุดใดจุดหนึ่งนานเกินไป
- 7) ครูไม่ควรบอกใบ้คำตอบหรือให้นักเรียนตอบพร้อมกัน
- 8) ครูต้องใช้ภาษาง่าย ๆ
- 9) ครูต้องพูดช้า ชัดเจน มีเสียงสูงต่ำที่น่าสนใจ
- 10) ครูต้องเข้าสอนและออกจากห้องสอนตรงเวลา
- 11) ครูต้องตระหนักว่าเด็กคือศูนย์กลาง

สุรินทร์ สรศิริ (2515) เห็นว่า ลักษณะของครูที่ดีนี้มี 6 ประการ คือ

- 1) บุคลิกภาพดี
- 2) จัดห้องเรียนดี
- 3) มีความสัมพันธ์กับนักเรียนดี
- 4) สอนดี
- 5) มีเจตนาที่ดีต่ออาชีพครู
- 6) มีความสัมพันธ์กับผู้บริหาร

บุญถิ่น อัตถากร (2515) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของครูไว้ 3 ประการ คือ

- 1) ครูต้องเป็นผู้มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน หมดสภาวะแสวงหา

ความรู้เหล่านั้นอยู่เสมอ

- 2) ครูต้องเป็นผู้เปี่ยมด้วยคุณธรรมและวัฒนธรรมรวมทั้งมีสุคตินิยม
- 3) ครูต้องเป็นผู้มีความสามารถในกลวิธีการสอน สามารถถ่ายทอด

ความรู้และวิถีทางแห่งปรัชญา มีความสามารถในการอบรมและชักจูงผู้เรียนไปสู่หนทางอันดีงาม

ครูที่ดีจะต้องมีลักษณะ 2 ประการ คือ (กรมวิชาการ , 2534)

- 1) มีคุณธรรมประจำตน กล่าวคือ
 - (1) มีความเมตตา ซึ่งมีพฤติกรรมที่แสดงออกดังนี้

- การให้ไม่ว่าจะเป็นการให้สิ่งของ ให้ความรู้ ให้ภัย
- พุดจาอ่อนหวานไพเราะและมีประโยชน์
- ร่วมแก้ปัญหาหรือให้แนวทางอย่างสร้างสรรค์
- ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน
- ให้ความรู้โดยไม่บังคับอำนาจ
- ไม่ผูกพยาบาทต่อเพื่อนครูและหรือนักเรียน
- ไม่ข่มขู่คุกคามเสียสติ
- ป้องกันการทำผิดของนักเรียน
- ให้ความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนเดือดร้อน
- ชักถามเหตุผลเมื่อนักเรียนทำผิดก่อนลงโทษ
- สร้างความเชื่อมั่นแก่นักเรียน
- ยกย่องชมเชยนักเรียนทำดี
- อุทิศเวลาให้บริการทั้งในและนอกเวลาราชการ

(2) มีความรับผิดชอบ ซึ่งมีพฤติกรรมที่แสดงออกดังนี้

- รับผิดชอบต่อตนเอง ปกป้องตนเองให้ปลอดภัย

จากอันตรายเป็น เช่น ไม่สูบบุหรี่ ควบคุมจิตใจไม่ตกเป็นทาสของกิเลส รู้จักประมาณตนตามฐานะของตนเอง

- รับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานตรงเวลาไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยงงานขยันหมั่นเพียรเอาใจใส่ อดทนในการทำงานมีความละเอียดรอบคอบในการทำงานพยายามปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น เสมอป้องกันความบกพร่องเสื่อมเสียในงานที่รับผิดชอบ มุ่งมั่นในผลงานทำงานให้บรรลุจุดประสงค์ปฏิบัติหน้าที่ให้ครบถ้วนตามขั้นตอนของการทำงาน ใช้เวลาอย่างมีค่า

- รับผิดชอบต่อการทำงานของตน ไม่บิดการะรับผิดชอบของตนให้กับคนอื่นพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ได้ผลดียิ่งขึ้นกล้าเผชิญกับความเป็นจริง ปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีทำให้เกิดผลดี

- รับผิดชอบต่อส่วนรวมร่วมมือแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น งดเว้นการกระทำความผิดเป็นผลเสียหายแก่ส่วนรวม ดูแลรักษาสาธารณสมบัติประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบกฎเกณฑ์ของส่วนรวม สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่ส่วนรวม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่น

2) มีความสามารถในการทำหน้าที่ กล่าวคือ

(1) มีความสามารถในการสอน ซึ่งมีพฤติกรรมที่แสดงออก ดังนี้

- เข้าใจหลักสูตรและสามารถเชื่อมโยงหลักสูตรกับการสอนได้
- จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนของนักเรียน
- ใช้กิจกรรมการสอนและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ประกอบการสอน
- มีความสามารถในการถ่ายทอด
- ใช้สื่อการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาวิชาสอน
- ใช้คำถามที่จะนำไปสู่การคิดเป็น
- ใช้เทคนิคการเสริมแรงอย่างถูกต้อง
- มีความสามารถในการสร้างเครื่องมือประเมินผล
- ดำเนินการวัดผล และประเมินผลได้ถูกต้อง และนำผลการวัดการประเมินมาปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน
- สามารถใช้วิธีสอนซ่อมเสริม เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน
- เผยแพร่เทคนิคการสอนใหม่ ๆ ให้เพื่อครูตามสมควร

(2) ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน มีพฤติกรรมดังนี้ คือ

- ใช้เทคนิคต่างๆ ในการให้คำปรึกษา และแก้ปัญหาแก่นักเรียน
- จัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมจริยธรรมและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะประชาธิปไตย

(3) ด้านพัฒนาและบริการชุมชน มีพฤติกรรม แสดงออกดังนี้

- เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน
- ร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อพัฒนาชุมชน

- ประสานงานกับชุมชนเพื่อพัฒนาโรงเรียน

พะยอม แก้วกำเนิด (เอกสารอัสสาลาเนา ,2527) ยังได้กล่าวถึงครูในความมุ่งหมายของกรมสามัญศึกษาว่า

- 1) รู้รัก และ รับผิดชอบปฏิบัติตาม บทบาท หน้าที่ของครูด้วยความ ยืนหยัดเพียรและมีน้ำใจ
- 2) มีความรู้ความสามารถและคุณธรรมในวิชาการโดยเฉพาะวิชาที่ สอน
- 3) มีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในหลักสูตรจิตวิทยาและ เทคนิคการสอน
- 4) มีความรู้ความเข้าใจ และความตั้งใจที่จะปฏิบัติงาน ให้ได้ผล ตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา
- 5) มีความรู้ความสามารถ ในการวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจสังคม ท้องถิ่น
- 6) มีความมุ่งมั่นและอุดมการณ์ที่จะทำงานเพื่อพัฒนาเยาวชน โรง เรียน ท้องถิ่นและชาติบ้านเมือง
- 7) มีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี ประพฤติตามระเบียบวินัย ของทางราชการและนโยบายของรัฐบาล
- 8) มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความเป็นประชาธิปไตย โดยสร้างความ สามัคคี ในหมู่คณะและบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- 9) สร้างและพัฒนามาตรฐานคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว
- 10) มุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองทั้งด้านวิชาการและความประพฤติ บุคลิก ภาพศีลธรรมวัตรธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดี

ไกรนุช ศิริพูล (2531) กล่าวถึงลักษณะครูที่ดี ที่สำคัญที่สุด 2 ประการ คือ

- 1) สอนดีคือสอนให้นักเรียนมีความรู้มีความสามารถมีความเฉลียวฉลาดสอนให้นักเรียน เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งมีความรู้กว้างขวางกระตุ้นให้ศิษย์สนใจในบทเรียนด้วย กลวิธีการสอนที่แปลกใหม่อยู่เสมอและเหมาะสมกับบทเรียนนั้น ๆ สอนแล้วนำไปปฏิบัติได้รู้หลัก

จิตวิทยาในการ เรียนรู้การปกครองชั้นเรียน ขยันอบรมสั่งสอนศิษย์ตลอดจนรู้หลักในการทดสอบ การวัดผลและการประเมินผลสอนอย่างเต็มที่เต็มเวลา และสอนให้คนเป็นคนดี

2) ประพฤติดี คือ มีความประพฤติเป็นแม่แบบที่ดีของศิษย์ละเว้น อบายมุขทั้งปวงเช่น เสพสุรา เล่นการพนัน เล่นแชร์ สูบบุหรี่ มีพฤติกรรมชั่วช้า และเที่ยวสถาน เจริญมย์ นอกจากนั้นจะต้องรักษาระเบียบวินัย ในการปฏิบัติงาน แต่งกายสุภาพเหมาะสม

ธนิดา รักษ์พลเมือง (2526) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูที่ควรมีต่อการพัฒนาชุมชนพอสรุป ได้ว่า

1) เข้าใจชุมชน และใช้ความรู้เกี่ยวกับชุมชนให้เป็นประโยชน์ ใน การเรียนการสอนให้มากที่สุดเพื่อชีวิตที่ดีของ เด็กและชุมชน

2) สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ประชาสัมพันธ์กิจการของ โรงเรียนแก่ชุมชน

3) เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน เป็นแบบอย่างที่ดีตามวิถีทางประชาธิปไตย มีจริยธรรมวัฒนธรรม และเป็นที่เชื่อถือของชุมชน

4) ร่วมกิจกรรม กับชุมชน เพื่อความเจริญก้าวหน้า และประสาน สามัคคีในชุมชน

5) นำนักเรียนเข้าสู่ชุมชนให้เข้าใจชุมชนของตนดีขึ้นมีใจรัก และผูกพันกับชุมชนมีความมุ่งมั่นที่จะทำประโยชน์แก่ชุมชน

6) นำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน เพื่อขมกิจการการเรียนการสอนและผล งานของนักเรียน

7) ให้ชุมชนมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ตามความ สามารถเช่น เชิญเป็นวิทยากร หรือที่ปรึกษากิจกรรม เป็นต้น

8) ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกา

9) จัดการศึกษาอบรมแก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งครูอาจไม่ต้องดำเนินการเองแต่เป็นผู้ประสานงาน หรือเป็นคนกลางจัดหาวิทยากรติดต่อแหล่ง วิทยาการ หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ

10) ปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนให้สัมพันธ์สอดคล้องกับ ความเป็นอย่างและความต้องการของชุมชน

Gilbert เสนอความเห็นว่ ครูดีจะต้องประกอบไปด้วยลักษณะดังนี้ คือ

(อ้างถึงใน เฉลียว บุรีภักดี , 2520)

- 1) รู้วิชาที่สอนเป็นอย่างดี
- 2) ชอบวิชาที่สอน
- 3) ชอบเด็ก
- 4) รู้จักเด็ก
- 5) ใจกว้าง
- 6) ความรู้กว้างขวาง
- 7) มีอารมณ์ขัน
- 8) จำแม่น
- 9) มีความหวัง
- 10) มีเมตตาธรรม

Barr and Emmans ได้พบคุณลักษณะที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในอาชีพครูมี 7 ประการคือ (อ้างถึงใน ชาญชัย อาจิณสมจาร, 2526)

- 1) สามารถในการปกครองควบคุมห้องเรียน
- 2) มีทักษะในการสอน
- 3) มีความเหมาะสมในด้านส่วนตัว
- 4) มีความเป็นนักวิชาการและมีพื้นฐานทางอาชีพ
- 5) มีความพยายามปรับปรุงตัวเอง
- 6) มีความสนใจในธรรม
- 7) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับคนอื่น

เกี่ยวกับหน้าที่ในการสอน ครูที่ดีควรมีหน้าที่ ดังนี้

- 1) สอนให้รู้ ให้คิด ให้เข้าใจ
- 2) ฝึกนิสัยฝึกให้ปฏิบัติ
- 3) ประเมินและวัดสิ่งที่สอนที่ทำ
- 4) แนะนำและนำให้เด็กแก้ปัญหา
- 5) เตรียมการและวางแผนล่วงหน้า
- 6) เป็นแบบอย่างเสริมสร้างคุณธรรม

นอกจากนี้ บุญนำ ทานลัมฤทธิ์ (อ้างถึงในระฆังขาน 1 , 2534) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ครู ไม่ดี ไว้ 9 ประเภทและ ครูดี 1 ประเภท รวม 10 ประเภท คือ

- 1) ครูมาสายมีคติว่าสอนน้อยหน่อยสายมากทน้อยบ่อยๆกำลังเหมาะ

- 2) ครูค้าขาย โดยมีคิดว่า ครูที่มีความเพียรต้องทำโรงเรียนให้เป็น ตลาดครูที่มีความสามารถต้องเห็นตลาดอยู่ที่โรงเรียน
- 3) ครูขุนนาย มีคิดว่าอยู่อย่างขุนนายสบายทุกอย่างหนทางสะดวก พรรคพวกมีมาก
- 4) ครูโรงงาน มีคิดว่า ถ้าวัวนี้เป็นเศรษฐีในวันหน้า
- 5) ครูสุราบาส มีคิดว่าศุกร์เมาเสาร์ถอน อาทิตย์นอนจันทร์เกี่ยว คร้าน อังคารหยุด พุธลา พฤหัสมา กัมวันไม่สู้คน
- 6) ครูเกียจคล้าน มีคิดว่า สอนมั่ง ไม่สอนมั่ง สดางค์เท่าเดิม
- 7) ครูโบราณ มีคิดว่า คิดเป็นก็คิดไป ทำเป็นก็ทำไป แก้ปัญหาเป็นก็แก้ ปัญหาไปแต่ฉันจะสอนอย่างไรใครอย่ามายุ่งกับฉัน
- 8) ครูปากม้า มีคิดว่า นินทาวันละมาก ๆ ปากฟ้องใส่
- 9) ครูหน้าใหญ่ มีคิดว่าใหญ่อยู่ที่โรงเรียนไปเป็นเสมียนอยู่ที่อำเภอ เพื่อเจ้านายได้สองชั้น
และ ครูที่ดี คือ
- 10) ครูร้อยบาย มีคิดว่า ทำงานไม่เกียจงานสอน 5 เต็มอย่างเคร่งครัด เต็มหลักสูตร เต็มเวลา เต็มความสามารถ เต็มใจ เต็มสติปัญญา

2.4 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการมัธยมศึกษา

1) ความหมาย ลักษณะการมัธยมศึกษาของไทย

ความหมาย การมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาหลังระดับประถมศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัยความต้องการความสนใจและความถนัดเพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม(แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2520, ข้อ 32)

ลักษณะของการมัธยมศึกษา

การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของแต่ละประเทศมีการนำรูปแบบส่วนที่ดีของกัน และกันมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสภาพสังคม และเศรษฐกิจของตน การมัธยมศึกษาของไทยมีลักษณะดังนี้ (ลัดดา จารุมณี , 2527)

(1) การมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาระดับกลาง

(2) การมัธยมศึกษาเป็นการศึกษานอกเกณฑ์บังคับ

(3) การมัธยมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเด็กวัยรุ่น

(4) การมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาระดับสุดท้ายที่อยู่ในความควบคุม

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ได้ระบุลักษณะการมัธยมศึกษาไว้ดังนี้

(แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2535 : ข้อ 3.3)

...การศึกษามัธยมศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

(1) การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรมความรู้ความสามารถและทักษะต่อจากระดับประถมศึกษาให้ผู้เรียนได้ค้นพบความต้องการ ความ สนใจและความถนัดของตนเองทั้งในด้านวิชาการ และวิชาชีพตลอดจนมีความสามารถในการประกอบการทำงานและอาชีพตามควรแก่วัย

(2) การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้ศึกษาตามความถนัดและความสนใจเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาหรือเพื่อได้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และทักษะทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการประกอบการทำงานและอาชีพ และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข...

นอกจากนี้แนวนโยบายในการจัดการศึกษาที่สำคัญได้กำหนดไว้ดังนี้

...(1) ให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชน โดยรัฐพึงเร่งรัดและขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชนอย่างทั่วถึง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของปวงชนให้สูงขึ้น

(2) ปฏิรูปการฝึกหัดครูและการพัฒนาครูประจำการโดยมุ่งการพัฒนาวิชาชีพเฉพาะ เพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นครู พัฒนาความรู้ความสามารถทั้งทางวิชาชีพครูและวิชาการให้ได้มาตรฐานและยกฐานะทางวิชาชีพครูให้สูงขึ้น

(3) ปรับปรุงเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอนทุกระดับ และ ทุกประเภท การศึกษาให้สนองต่อหลักการ และสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่ตั้งไว้

(4) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาและองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเนื้อหาสาระกระบวนการเรียนการสอนและต่อการส่งเสริมการเรียนรู้...

นอกจากนโยบายแล้วยังมีแนวในการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาที่สำคัญ กล่าวคือ

...(1) พัฒนาระบบการคัดเลือกผู้เข้าศึกษาวิชาชีพครู เพื่อให้ได้ผู้ที่มีความสนใจความถนัดและความตั้งใจจริงในการเป็นครูมาเรียนและประกอบอาชีพครู พร้อมทั้งสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพอื่นมาประกอบอาชีพครู โดยให้ได้รับการฝึกอบรมวิชาครูเพิ่มก่อนประจำการ

(2) พัฒนาระบบการฝึกหัดครูการอบรม และ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดย เน้นให้มีการฝึกปฏิบัติ และ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมความสามารถในการสอนและการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การแสวงหาความรู้และการเรียนรู้ ด้วยตนเองการริเริ่มสร้างสรรค์ การสร้างการประยุกต์และใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาตลอดจนการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาของชุมชนการฟื้นฟูอนุรักษ์และ เสริมสร้างสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของประเทศ

(3) ส่งเสริมให้ครูมีบทบาทเป็นผู้นำทางความคิด และเป็นผู้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนตลอดจนประสานแหล่งความรู้วิทยากรสาขากับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนและกระจายความรู้อย่างกว้างขวาง

(4) พัฒนาระบบการบริหารบุคคลของครูให้เหมาะสมกับวิชาชีพ พร้อมทั้งให้มีการกำหนดระเบียบและวิธีการเพื่อยุทธฐานะอาชีพครู

(5) จัดให้มีการกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐาน และการปฏิบัติวิชาชีพตามจรรยา วิชาชีพครูโดยการพัฒนาองค์กรวิชาชีพให้เข้มแข็งและให้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูที่มีกฎหมายรับรอง...

2) บทบาทและหน้าที่ของกรมสามัญศึกษา

การมัธยมศึกษาที่มีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ ทั้งในด้านส่วนตัวและสังคมโดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่จัดสอนวิชาพื้นฐาน ในการดำรงชีวิตการประกอบอาชีพ และพื้นฐานการศึกษาต่อโดยสอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียนตลอดจนการถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้บริการและประสานสัมพันธ์กับชุมชนโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นสถาบันการศึกษาที่สังคมคาดหวังให้ทำหน้าที่ตามอุดมการณ์มัธยมศึกษา

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต และการศึกษาต่อให้สามารถเลือกแนวทางที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาท และหน้าที่ของตนในฐานะ เป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะเพียงพอที่จะเลือกตัดสินใจประกอบสัมมาอาชีพทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้มีนิสัยในการปรับปรุงงานตนเองและสังคมเสริมสร้างอนามัยชุมชน และครองชีวิต โดยคำนึงถึงต่อประโยชน์ต่อสังคม

กรมวิชาการ (2533) กล่าวว่า หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) นี้เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นกระบวนการทางด้านความคิดและการปฏิบัติในโครงสร้าง ได้ลดจำนวนคาบวิชาบังคับและเพิ่มจำนวนคาบของวิชาเลือกเสรีให้มากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนวิชาสามัญและวิชาชีพได้อย่างกว้างขวางมีเวลาสำหรับให้นักเรียนได้ทำ กิจกรรมอิสระอันนำไปสู่การค้นพบความสามารถความถนัด และความสนใจของตนเองได้อย่างแท้จริงและเพื่อให้หลักสูตรเป็นตัวทำให้เกิดการเรียนการสอน จึงได้เพิ่มแนวดำเนินการในหลักสูตรสำหรับเป็นแนวทางในการที่จะจัดการศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จตามจุดหมายของหลักสูตร

สุจินต์ วิศวรธรรณท์ (2525)กล่าวว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาจะต้องให้แนวทางแก่ผู้เรียนในการสำรวจความสามารถ และความสนใจทำการวิเคราะห์หรือตัดสินใจความต้องการพิเศษของนักเรียน แต่ละคน และแนวทางไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจะต้องทำหน้าที่สำคัญในการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สำรวจตัวเอง และการกระทำการนี้สืบเนื่องไปในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่อไปด้วย แล้วจึงทำหน้าที่แนะแนวทางในด้านการศึกษา การเลือกอาชีพ และการเข้าสังคมโดยจัดบริการแนะแนวขึ้นในโรงเรียน

Lloyd F.Mceleavy and Stephen P.Hencley (อ้างถึงใน ภิญไฑู สาธ, 2523)สรุปเกี่ยวกับหน้าที่หลักของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอเมริกา ว่ามีหน้าที่ 6 ประการ คือ

- (1) พัฒนาชาวปัญญา อุบนิสัย และบุคลิกภาพของนักเรียน
- (2) ให้ความรู้ที่สำคัญและความคิดต่างอันเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของประเทศตน และของประเทศอื่น ๆ ด้วยพร้อม ๆ กันให้แก่ นักเรียน
- (3) ทำนุบำรุงและธำรงรักษายึดมั่น และจงรักภักดีต่อระบบการเมือง และ ระบบสังคมแบบประชาธิปไตยของประเทศไว้มิให้เสื่อมสูญ
- (4) ให้ความรู้ความชำนาญในการประกอบอาชีพตามความเหมาะสมกับบุคคล และสังคม
- (5) ส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนทั้งสุขภาพทางกายและจิตใจ
- (6) ปรับปรุงพร้อมอำนาจส่วนบุคคลทุกชนิด ในการที่จะให้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอไม่หยุดยั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้นักเรียนวันนี้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็น

ประโยชน์ ทั้งกับตนเองและสังคม

2.5 พฤติกรรมด้านการสอน การสนับสนุนการสอน และการบริการชุมชน

1) ความเข้าใจในหลักสูตรและเชื่อมโยงหลักสูตรกับการสอนได้

" หลักสูตร " เป็นเครื่องมือหรือแผนหรือข้อกำหนดประกอบด้วยหลักการจุดหมายโครงสร้าง กิจกรรม และอุปกรณ์ต่างๆในการจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้เอากัตบุคลไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเองและรวมถึงลำดับขั้นของประสบการณ์ที่ จะก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมอีกด้วย ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนรู้จักแปลความคิดไปสู่การปฏิบัติช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ตัวเอง รู้จักตัวเองมีชีวิตอยู่ในสังคมและโลกอย่างมีความสุข (กาญจนา คุณากร, 2527)

ครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดเพราะครูเป็นผู้นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ สุจริต เพียรชอบ (2526) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูต่อการนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

(1) ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ตลอดจนหลักสูตรวิชานั้นๆที่ตนสอนทั้งที่เป็นวิชาบังคับ และวิชาเลือกพยายามศึกษาหาวิธีสอนต่างๆเช่นการสอนแบบบรรยายการสอนแบบอภิปรายการสอนแบบแก้ปัญหาการสอนแบบสืบสวนการสอนเป็นคณะและนำวิธีสอนเหล่านั้นไปใช้ให้เหมาะกับเนื้อหาวิชา

(2) ใช้บริการ ครูอาจารย์จำเป็นต้องใช้บริการที่โรงเรียนจัดหาให้เช่น ห้องสมุดหรือ เฉพาะวิชานั้น ๆ ตลอดจนสื่อต่าง ๆ เพื่อนักเรียนจะมีความรู้กว้างขวางลึกซึ้ง

(3) ประสานสัมพันธ์ ครูอาจารย์ต้องร่วมมือกันจัดทำคู่มือครู แบบฝึกหัดข้อทดสอบ อาจจะเป็นระหว่างหมวด กลุ่มโรงเรียน หรือจังหวัด

(4) สร้างสรรค์แผนการสอน ครูจะต้องทำโครงการสอน ซึ่งโครงการสอนประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เนื้อหา ประสบการณ์ การเรียนรู้ วิธีสอน กิจกรรมการประเมินผล

(5) ปรับปรุงงานของตน เพื่อให้เนื้อหาหลักสูตรแต่ละรายวิชาไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ครูควรปรับปรุงงานด้านวิชาการให้ทันสมัยทันการเปลี่ยนแปลง และเพื่อ เป็นการเสริมสร้างสมรรถภาพทางการสอนโดยการศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเอง เข้าประชุม ประชุมปฏิบัติการ

หลักสูตรนั้นต้องสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และ สังคมทิศทางของหลักสูตรมุ่งเพื่อ

ชีวิตและสังคม การนำหลักสูตรไปใช้นั้น ครูต้องเปลี่ยนแนวการสอน ศรีสุดา จรียากุล (2526) ได้สรุปการนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอนดังนี้

(1) การสอนของครูจะต้องผิดแปลกไปจากเดิม ครูจะต้องเปลี่ยนแนวการสอนจากบอก และท่องจำมาเป็นวิธีการหาความรู้โดยการส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าแก้ปัญหาไม่หาความรู้ไปตลอดชีวิต

(2) งานมัธยมศึกษาจะต้องเปลี่ยนไปจากเดิมในแง่ที่ว่าไม่ใช่โรงเรียนจะเตรียมคนกลุ่มน้อยเข้ามารับภาระในระดับสูงเท่านั้นแต่เป็นสิทธิอันพึงมีพึงได้ของทุกคนที่จะต้องเข้ามาเรียนในระดับมัธยมศึกษา

(3) การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่หลักสูตรเปิดกว้างกว่าเดิมที่จะต้องส่งคนเข้า ไปสู่อุดมศึกษาต้องทำอยู่วาระใหม่ต้องให้ความรู้ความมั่นใจในตัวผู้เรียนอย่างเบ็ดเสร็จ คือ เมื่อจบการศึกษาแต่ละระดับผู้เรียนรู้ทางที่จะประกอบอาชีพกระบวนกรให้การศึกษอบรม คือ หล่อหลอมให้เด็กเจริญ ก้าวหน้ามีความเป็นไทย มีความสามัคคี และค่านิยมคุณธรรม รักชาติบ้านเมือง

(4) หลักสูตรใหม่ นักเรียนต้องไปศึกษาหาความรู้ นอกห้องเรียน นอกตำรา และมีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนให้เด็กเจริญเติบโตยิ่งขึ้น

ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ประสพผลสำเร็จตามความมุ่งหวังของหลักสูตรนั้น ศรีสุดา จรียากุล (2526) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

(1) ครูต้องคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียน จะต้องให้เด็กรู้จักตัวเองในทิศทางที่ถูกต้องต้องปรับนักเรียนให้เข้าสู่ทิศทางที่เขาต้องการครูควรวางแผนการเรียนให้นักเรียนหลายลักษณะจนกว่านักเรียนจะพบทางออกของเขา

(2) ครูจำต้องเปลี่ยนแนวการสอนจากบอก และท่องจำ มาเป็นวิธีหาความรู้โดยการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิด ค้นคว้าแก้ปัญหาและใช้วิธีสอนใหม่ๆ เช่น เน้นนักเรียนเป็น ศูนย์กลางการเรียนการสอนโดยการอภิปรายการใช้สถานการณ์จำลองการใช้บทบาทสมมติหรือให้นักเรียนไปค้นคว้าในห้องสมุดเพื่อหาความรู้เอง

(3) ครูควรใช้อุปกรณ์เพื่อเสริมการสอนเพราะส่วนใหญ่เนื้อหาเป็นนามธรรมที่ใช้สื่อเข้าช่วยจะทำให้ให้นักเรียนเข้าใจเพิ่มขึ้น

(4) ครูควรจัดกิจกรรมเสริมความรู้ ได้แก่จัดนิทรรศการ พานักเรียนไปทัศนศึกษา บอกแหล่งค้นคว้าหาความรู้ เชิญวิทยากรมาบรรยาย

(5) จัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เช่น จัดบริเวณโรงเรียนให้สะอาดร่มรื่น บำบัดประภาศผลงานนักเรียนข้อความที่เป็นความรู้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

ระหว่างนักเรียนต่อนักเรียน สื่อสารระหว่างกลุ่ม

การนำหลักสูตรไปใช้นั้น ลัดดา จารุมณี (2529) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

(1) การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนจัดทำในรูปเอกสารประกอบการสอน สอนตามหลักสูตรได้แก่ แผนการสอน คู่มือการสอน คู่มือค้นคว้าสำหรับครู

(2) การจัดสภาพแวดล้อมต่างๆในโรงเรียนเช่นจัดครูเข้าสอนจัดทำวัสดุและสื่อการสอน ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนเพื่อนำหลักสูตรไปสู่เป้าหมาย

(3) การสอนของครู ครูจำเป็นต้องปฏิบัติดังนี้

ก. ศึกษาหลักสูตรทำความเข้าใจจุดหมาย หลักการ และโครงสร้าง พร้อมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตร แผนการสอน หนังสือเรียน และเอกสารหลักสูตรอื่นๆ เพื่อใช้และดัดแปลงไปสู่การสอนได้อย่างถูกต้อง

ข. ศึกษาวิธีสอนต่างๆให้เข้าใจ และสามารถเลือกไปใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหาและลักษณะวิชา

ค. ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์ นำเรื่องใหม่มาดัดแปลงสอนนักเรียนให้เป็นผู้รักการศึกษา ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ

ง. สอนทุกครั้งต้องรู้อยู่ตลอดเวลาว่ามีจุดประสงค์อะไร ต้องสามารถวัดผลและประเมินผลได้ ที่ใดจะต้องแก้ไขปรับปรุง

จ. จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนการสอนจัดทำและใช้สื่อให้เหมาะสมกับบทเรียน

2) ความสามารถใช้กิจกรรมการสอนและใช้เทคโนโลยีประกอบการสอน

กรมสามัญศึกษา (2532) ได้กำหนดรายละเอียดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนเพื่อให้โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน ดังนี้

- (1) การค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม
- (2) การจัดให้นักเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- (3) การประกวดการแข่งขัน
- (4) การจัดนิทรรศการ
- (5) การฝึกงาน
- (6) การแสดงหรือจำหน่ายผลผลิตนักเรียน

(7) การจัดกิจกรรมสหกรณ์

(8) การหารายได้ระหว่างเรียน

(9) กิจกรรมอื่นที่ส่งเสริมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนนั้น ครูจะต้องเป็นผู้วางแผน

พันทิมา อุทัยสุข (2524) ได้กล่าวว่า สิ่งที่ครูควรคำนึงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรปฏิบัติดังนี้

(1) ครูควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนผู้เรียนกล้าซักถาม ครูใช้วิธีการสอนที่แตกต่างกันโดยเน้นการพัฒนาของแต่ละบุคคล

(2) กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูเป็นผู้วางแผนนั้น ควรเน้นให้ผู้เรียนให้มากเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ได้แก้ปัญหาและได้ปฏิบัติส่งเสริมให้ผู้เรียนรับผิดชอบการสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงาน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

(3) กิจกรรมการสอนที่น่าสนใจ จะต้องอาศัยสื่อการสอนที่เหมาะสม

(4) การเตรียมการประเมินเป็นสิ่งสำคัญเพราะจะทราบได้ว่า การเรียนการสอนได้ผลตามวัตถุประสงค์หรือไม่

กิจกรรมการเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอน ที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของบทเรียนหน้าที่ของครูผู้สอน คือ เลือกกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติอย่างเหมาะสม สิริวรรณ ศรีพหล (2526) กล่าวว่าหน้าที่ของผู้ สอนควรดำเนินตามขั้นตอนในการวิเคราะห์กิจกรรมการเรียน

(1) พิจารณากิจกรรมไว้ในแผนการสอน

(2) พิจารณาว่าในบทเรียนหนึ่ง ๆ ที่แบ่งเนื้อหาออกจากหน่วยการสอนนั้น จะต้องใช้กิจกรรมใดบ้าง

(3) นำกิจกรรมที่คัดเลือกไว้สำหรับบทเรียนแต่ละบทมาจัดลำดับว่า ควรจะให้กิจกรรมใดเป็นกิจกรรมขั้นนำ ขั้นปฏิบัติ ขั้นสรุป

(4) กรอกรายละเอียดของกิจกรรมขั้นนำ ขั้นปฏิบัติ และขั้นสรุปไว้ในแผนการสอนระดับบทเรียนเพื่อนำไปปฏิบัติ

ก. กิจกรรมขั้นนำ เป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นยั่วยุหรือเร้าใจให้ผู้เรียนสนใจ

ข. กิจกรรมขั้นปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

ค. กิจกรรมขั้นสรุปเป็นกิจกรรมที่เน้นย้ำให้เห็นสาระสำคัญของสิ่งเรียนมาแล้วรวมทั้งการจัดหมวดหมู่ของความรู้ให้ง่ายต่อความเข้าใจเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียน

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน กระบวนการทางการคิดอย่างมีเหตุผล กิจกรรมจัดในรูปแบบหลายแบบ กล่าวคือจัดกิจกรรมที่ให้ผู้สอนเป็นศูนย์กลางและจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นผู้สอนจะต้องพิจารณาว่าจะจัดกิจกรรมใดจึงจะเหมาะสมกับบทเรียน พื้นความรู้ของผู้เรียน วัตถุประสงค์ของผู้เรียน โมเดลการจัดกิจกรรมควรคำนึง ว่าจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะของการคิดอย่างมีเหตุผลที่แท้จริง และนำไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

3) ความสามารถทำการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

ครูผู้สอนทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการในหมวดวิชา คือสอนนักเรียนหรือจัดการเรียนการสอนตามรายวิชาที่มอบหมายนอกจากนี้ยังมีหน้าที่ด้านอื่นๆตามที่กรมสามัญศึกษา (2527) ได้อธิบายไว้ว่าผู้สอนจะต้องสอนตามความถนัด และพื้นความรู้ที่เรียนมาซึ่งโรงเรียนจะยึดวิชาเอกและวิชาโทเป็นหลักถ้าหากโรงเรียนขนาดใหญ่โรงเรียนจะเน้นเรื่องความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขามากยิ่งขึ้น เพราะมีปริมาณมากพอที่จะสร้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะวิชาได้ แต่ถ้าโรงเรียนขนาดเล็กบางที่ผู้สอนคนเดียวจะต้องสอนมากกว่าทั้งหมดวิชา โรงเรียนควรแยกหมวดวิชาหากทำได้ เพราะจะมีผลต่อการพัฒนางานวิชาการ การถ่ายทอดการสอนเมื่อมีโอกาสต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากเพราะความสามารถในการถ่ายทอดของครูจะทำให้องค์ประกอบการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความสามารถในการทำการสอนของครูอาจารย์ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรนั้น ครูอาจารย์จะต้องระลึกถึงหน้าที่ของผู้สอนเพื่อให้มีความสามารถในการสอนดังที่ มณี ภัคเกษม (2528) ได้เสนอแนะหน้าที่ของครูไว้ดังนี้

(1) จัดทำโครงการสอนให้สมบูรณ์ มีความชัดเจนในเป้าหมาย มีเนื้อหาสมบูรณ์ และมีการประเมินและแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

(2) การเตรียมการสอน เตรียมการสอนในเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรให้สมบูรณ์ ให้มีลำดับขั้นตอนตามหลักการ

(3) การเตรียมอุปกรณ์ จัดหาอุปกรณ์ที่จะใช้ในบทเรียนนั้นๆ หาง่ายและประหยัด สามารถแก้ไข ดัดแปลง ให้ได้หลายๆโอกาส

(4) การสอน ดำเนินการสอนโดยวิธีการตามลำดับขั้น ศึกษาการใช้อุปกรณ์และใช้

ให้ถูกต้องกับทฤษฎีเรียน เหมาะสมกับเวลา และเก็บรักษาไว้ให้ตีมีการประเมินผลตามกระบวนการเรียนการสอนอยู่เสมอ

(5) การออกข้อสอบ มีการออกข้อสอบทั้งข้อสอบย่อย กลางภาค และปลายภาค อย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของการวัดผล

(6) งานธุรการของข้อสอบ ออกข้อสอบ ให้เสร็จทันและจัดพิมพ์ข้อสอบทันตามกำหนด ตรวจข้อสอบให้ทันเวลา รักษาความลับของข้อสอบ จัดคะแนนให้ถูกต้องตามกระบวนการทำให้คะแนน

(7) เสียสละเวลาในการสอนซ่อมเสริม หรือทบทวนตลอดจนให้งานเพิ่มเติมนอกเหนือจากเวลาราชการ เพื่อให้การเรียนการสอนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น หรือทันตามหลักสูตร

(8) ควบคุมชั้นเรียนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยอยู่เสมอและหาทางช่วยป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในด้านความประพฤติและสร้างทัศนคติที่ดีงามให้มากขึ้น

(9) รักษาเวลาในการเข้าสอนและออกห้องสอน

(10) หาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอเพื่อความแม่นยำในวิชาที่สอนเพิ่มศรัทธาแก่ตนเอง

(11) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มาติดต่อ

(12) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานของตนให้ดียิ่งขึ้น หรือเสนอแนะวิธีที่ดีในการพัฒนาการเรียนการสอน

(13) ตรวจงานเด็กและแก้ไขข้อผิดพลาดเสมอ ๆ

ความสามารถในการสอนนั้นผู้สอนจะต้องรู้จักวิเคราะห์ มีเหตุ มีผล จัดให้มีการปรึกษาหารือระหว่างครู และนักเรียนในปัญหาการเรียน คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิบัติการศึกษา (2518) ได้เสนอแนะการสอนที่มีประสิทธิภาพและเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักเรียนไว้ดังนี้

(1) ครูเป็นผู้แสวงหาความรู้ร่วมกับนักเรียน

(2) ครูกับนักเรียนจะต้องค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ

(3) จัดกลุ่มนักเรียนแบบยืดหยุ่น ครูไม่ผูกขาดการสอน สนับสนุนให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม ให้รู้จักประสานความสำเร็จเป็นหมู่คณะ

(4) เรียนในชั้นน้อย ศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติมาก

(5) ใช้นวัตกรรมทางการศึกษาทั้งที่เป็นวัสดุอุปกรณ์และที่เป็นวิธีการให้สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าความสามารถในการสอนของผู้สอนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์แก่นักเรียน เทคนิค ทักษะ และวิธีการต่าง ๆ ของผู้สอนจะดำเนินการสอนให้บรรลุจุดประสงค์นั้น

การใช้สื่อที่เหมาะสม การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน การสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรซึ่งครูจะต้องปรับปรุงนำมาใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะผู้เรียน เนื้อหาวิชาและสถานการณ์ และอีกส่วนหนึ่งคือ บุคลิกภาพที่ดีของครู มนุษยสัมพันธ์ ภูมิความรู้ กระตือรือร้น ล้วนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

4) การใช้สื่อการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

สื่อการสอน คือ วัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์รวมทั้งวิธีการที่ผู้สอนจะนำไปใช้ในการสอน เพื่อสื่อความหมายของครูผู้สอนถ่ายทอดไปยังนักเรียนซึ่งจะช่วยให้การสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และช่วยขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน

สื่อการสอนเป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบ การเรียนการสอน การผลิตสื่อและการนำไปใช้ที่ถูกต้องย่อมทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ การวางแผนในการผลิตสื่อช่วยให้การผลิตสื่อเป็นไป อย่างรัดกุมและรูปแบบของสื่อที่สามารถนำไปผลิตในปัจจุบันนี้ได้แก่ สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ วัสดุรายการและการแสดงสื่อการสอนที่เป็นระบบกิจกรรมในการเลือกสื่อการสอนนั้น Harry Mekown และ Vin B. Robert (อ้างถึงใน เทียมเมฆ เอื้ออังกูล, 2531) ได้กล่าวไว้ว่า

- (1) สื่อการสอนควรได้รับการคัดเลือกอย่างดี
- (2) สื่อการสอนควรราคาไม่แพง
- (3) ผู้สอนจะต้องรู้คุณสมบัติของสื่อการสอนนั้น ๆ
- (4) ผู้สอนต้องมีความสามารถในการใช้สื่อ
- (5) ใช้ให้เหมาะสมกับวัยและสติปัญญาของผู้เรียน
- (6) พยายามให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้
- (7) ผู้สอนควรได้มีการเตรียมตัวในการใช้สื่อการสอน
- (8) การใช้สื่อการสอนควรคำนึงถึงว่าจะใช้เพื่อเพิ่มเนื้อหามากขึ้นแต่ใช้เวลาอันน้อยลง
- (9) มีการวัดผลอยู่เสมอ โดยดูจากปฏิกิริยาของผู้เรียน ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น
- (10) จะต้องดูแลและรักษาในระหว่างการใช้ เมื่อใช้แล้วเก็บให้เรียบร้อย
- (11) เก็บให้เรียบร้อยพร้อมจะใช้ได้ทันที

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2525) ได้ให้แนวคิดในการใช้สื่อการสอนไว้ดังนี้

- (1) การนำสื่อการสอนมาใช้ จะต้องให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนจนสามารถทำ

ให้ผู้เรียนสนใจและสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

(2) การใช้สื่อการสอนก็เพื่อชี้ให้เห็นถึงจุดสำคัญของเรื่องที่จะนำมาสอน

(3) ใช้สื่อการสอนก็เพื่อจะทำให้การเรียนในเรื่องนั้น ๆ ได้ประสบผลสำเร็จแต่อย่างไรก็ดี การที่จะได้รับความสำเร็จเพียงไรจะต้องรู้จักขอบเขตและข้อจำกัดของสื่อการสอนจะนำมาใช้ด้วย

(4) การใช้สื่อการสอนใด ๆ สื่อการสอนนั้นจะต้องมีการวางแผนการออกแบบตลอดจนการผลิตให้สอดคล้องกับคุณลักษณะและคุณค่าของชนิดของสื่อการสอนด้วย

การพิจารณาเลือกสื่อการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาวิชา อธิพร ศรียมก (อังถึงในพันธ์ ศรีสุทธิ, 2534) เสนอแนะไว้ดังนี้

(1) สื่อการสอนมีประโยชน์ต่อหน่วยการสอน และมีกิจกรรมแก้ปัญหาหรือให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนหรือไม่

(2) เนื้อหาที่จะต้องใช้อธิบายความหมายด้วยสื่อการสอนนี้เป็นประโยชน์ และมีความสำคัญต่อนักเรียน ชุมชน และสังคมเพียงใด

(3) สื่อการสอนเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการสอนหรือเป้าหมายของนักเรียนแค่ไหน

(4) มีการตรวจสอบความยากของวัตถุประสงค์การสอนพุทธิศึกษา เจตศึกษา ทักษะศึกษาหรือไม่

(5) สื่อการสอนเน้นการให้นักเรียนได้คิด ตอบสนอง อภิปรายและศึกษาค้นคว้าเพียงใด

(6) เนื้อหาในสื่อการสอนเน้นการให้นักเรียนได้คิดแก้ปัญหา และเสริมกิจกรรมนักเรียน หรือไม่

(7) สื่อการสอนเสนอแนวคิดที่มีความสัมพันธ์กันหรือไม่

(8) สื่อการสอนมีความแน่นอนและทันสมัยหรือไม่

(9) สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่พึงปรารถนาหรือไม่

(10) มีมาตรฐานและแสดงถึงรสนิยมเพียงใด ใช้ในห้องเรียนธรรมดาได้แค่ไหน

(11) ความรู้เนื้อหาในสื่อการสอนมีตัวอย่างให้มากพอหรือไม่

สำเภา วรางกูร (2525) ได้กล่าวและเสนอแนะเกี่ยวกับการเลือกสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ ไว้ดังนี้

(1) ต้องทำให้เกิดการกระตุ้นและเร้าใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียน

- (2) จะต้องทำให้เกิดความหมายหรือความเข้าใจเป็นอย่างดีให้แก่ผู้เรียนแต่ละคน
 - (3) ได้รับผลการผลิตและใช้อย่างมีระบบ
 - (4) ทำให้มีส่วนร่วมและส่วนปฏิบัติ
 - (5) ให้มีโอกาสได้ปฏิบัติซ้ำและได้รับการเร้าด้วยสิ่งเร้าต่าง ๆ กันคือ ใช้สื่อหลายชนิดเข้าประกอบการสอน เพื่อเสริมการเรียนรู้ สามารถจำให้แน่นอน ยึดความตั้งใจของผู้เรียน
 - (6) ให้มีระยะเวลาการประกอบการเรียนการสอนอย่างพอเหมาะซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวนและความยากง่ายของเนื้อหาที่สอน
 - (7) ให้มีความชัดเจนถูกต้อง มีประสิทธิภาพและให้ความหมายต่อผู้เรียน
 - (8) รู้ผลในทันที เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงข้อผิดพลาด หรือความสำเร็จของตนเอง
- ดังนั้นสื่อการสอนเป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบการเรียนการสอน การนำสื่อไปใช้จะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียน สื่อการสอนจะต้องเหมาะสมกับเนื้อหา จุดหมายของการสอน รูปแบบของการสอน ลักษณะผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างแท้จริง ในการสอนเนื้อหาบางอย่างอาจจะเลือกใช้สื่อหลาย ๆ ชนิด นำมาจัดในรูปของสื่อประสมก็ได้

5) คำถามที่นำไปสู่การคิดเป็น

การตั้งคำถามถือเป็นกิจกรรมที่ครูกับนักเรียนร่วมมือกัน ศรีสุดา จริญญากุล (2526) ได้กล่าวว่า การใช้คำถาม

- (1) มีความหมายชัดเจนไม่คลุมเครือ เป็นข้อความที่สมบูรณ์เพื่อให้ผู้เรียนแน่ใจว่าครูถามอะไร
- (2) มีข้อความกระชับรัดกุม ไม่เยิ่นเย้อเกินไป แยกประเด็นคำถามที่ละประเด็น นักเรียนจับใจความได้ดี
- (3) ไม่ใช่ศัพท์เทคนิค ศัพท์ภาษาอังกฤษที่นักเรียนไม่รู้เรื่อง
- (4) ใช้ภาษาเร้าใจให้นักเรียนคิด และยั่วเย้าให้อยากตอบ

การใช้คำถาม หมายถึง การที่ครูรู้จักเลือกใช้ประเภทของคำถามและวิธีถามที่จะช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนที่ตั้งไว้ ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีของการเรียนและความสัมพันธ์อันดีงามในห้องเรียน การถามที่จะนำไปสู่การคิด ผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมคำถามในบันทึกการ สอนหรือแผนการสอน คำถามต้องพอเหมาะกับวัย ถูกรวมจากคำถามง่ายไปสู่คำถาม

ยาก ดังที่ ปราณี กุลละวณิชย์ (2523) ได้แบ่งประโยคคำถามในภาษาไทยออกเป็น 3 แบบใหญ่ๆเสนอแนะไว้ดังนี้

(1) ประโยคคำถามแบบให้ตอบรับหรือปฏิเสธ ซึ่งมีคำประกอบคำถาม เช่น หรือ หรือเปล่า ใช่ไหม ไหม ประโยคคำถามที่มีคำว่า หรือแสดงว่า ผู้พูดมีความรู้ในข้อเท็จจริงอยู่แล้ว แต่ไม่ต้องการแสดงความคิดเห็นกับข้อเท็จจริง

(2) ประโยคคำถามแบบให้ตอบเพื่อความ ซึ่งมีคำประกอบคำถามได้แก่ ใคร อะไร ใด ไหน ทำไม เมื่อไร เท่าไร อะไร เหตุใด

(3) ประโยคคำถามให้เลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง จะมีเนื้อความที่ต้องการเลือกตอบรับอย่างใดอย่างหนึ่ง

การใช้คำถามที่ดีทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน เข้าใจ ใคร่รู้ ดึงดูดความสนใจ นักเรียนจะพัฒนาความคิด ทำให้นักเรียนรู้จักระบบประเมินและสามารถในการหาแนวคิดใหม่ ๆ ครูควรมีการ เสริมแรง เมื่อนักเรียนตอบคำถาม

6) ความสามารถในการสร้างเครื่องมือประเมินผล

การสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ นั้น สมนึก ภัททิธรณ์ (2526) ได้เสนอไว้ว่า

ช่วงแรก เตรียมความพร้อม โดยการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาในแบบเรียน กับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยถือลำดับเนื้อหาในแผนการสอนเป็นหลัก

ช่วงหลัง ลำดับขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน

(1) กรอจุดประสงค์การเรียนรู้ที่จะทำการวัดให้เรียบร้อย

(2) ขยายข้อความจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ละเอียดสมบูรณ์ ถ้าขยายข้อความให้ชัดเจนจะช่วยให้การสร้างเครื่องมือสะดวกขึ้น

(3) สร้างเครื่องมือขึ้นมาวัด เครื่องมือที่ใช้ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

(4) ตั้งเกณฑ์ขึ้นมาตัดสินว่าผู้เรียนแต่ละคนผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่

(5) สร้างฟอร์มในการเก็บข้อมูลหรือคะแนน

กรมวิชาการ (2531) ได้เสนอแนะขั้นตอนการสร้างข้อสอบอัตนัยและปรนัยไว้ดังนี้ ข้อสอบอัตนัย เป็นข้อสอบสามารถวัดสิ่งต่างๆขึ้นอยู่กับความอิสระที่จะให้มีการตอบ

(1) ต้องตัดสินใจก่อนว่าข้อมูลชนิดใดที่ต้องการและวางแผนการตัดสินใจ

(2) การกำหนดขอบเขต จำกัดเนื้อหา จำกัดความยาว เวลา จำกัดรูปแบบ เช่น บอกรายการ เขียนแผนภูมิ เขียนโครงสร้าง

(3) เขียนคำถาม สร้างรูปแบบคำถามคือรูปแบบคำถามต้องมีเกณฑ์คือ

ก. รูปแบบคำตอบ ต้องเขียนประเด็นสำคัญที่ต้องการให้ตอบอย่างชัดเจนจะทำให้เห็นว่าการแก้ปัญหานั้นไม่ได้เป็นการเดา

ข. รูปแบบของคำตอบมีการจัดรวบรวมความคิดที่สำคัญของคำตอบ เช่นกล่าวถึงตัวอย่าง ได้เหมาะสม เหตุผลที่ยกขึ้นได้อย่างสมเหตุสมผล

ค. รูปแบบของคำตอบควรประกอบด้วยสิ่งสำคัญ

ข้อสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบนี้มีส่วนประกอบ 2 ประการ

(1) ส่วนที่เป็นปัญหาหรือคำถาม คือข้อความที่เขียนเป็นประโยคคำถามซึ่งเมื่อผู้อ่านอ่านแล้วจะรู้ว่าปัญหานั้นคืออะไร

(2) ส่วนที่เป็นตัวเลือกประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ตัวถูก (Correct alternative) และตัวลวง (Distracters) ลักษณะตัวเลือกนั้นต้องเขียนเป็นเอกพันธ์ (Homogeneity) ส่วนตัวเลือกอาจเป็น วลี ประโยค จำนวนสัญลักษณ์ เป็นต้น

รูปแบบของข้อสอบแบบเลือกตอบ

(1) แบบคำถามเดี่ยว (Single question) ลักษณะคำถามจะถามเรื่องเดียวโดยเฉพาะ เช่น คำถามที่เจาะจงชัดเจน เช่นแบบคำตอบถูก แบบเรียงลำดับ แบบคำตอบรวม

(2) แบบตัวเลือกคงที่ (Constant choice) ลักษณะรวมเนื้อหาของบางเรื่อง บาง ตอนที่เป็นพวกเดียวกัน

(3) แบบสถานการณ์ (Situational test) จะต้องเลือกสถานการณ์จำลองผู้ออกข้อสอบต้องถามถึงลักษณะเฉพาะในสถานการณ์

ดังนั้น ความสามารถในการสร้างเครื่องมือประเมินผลต้องอาศัยทักษะที่ได้รับการฝึกหัดมาอย่างดี การสร้างแบบทดสอบต้องมีความเที่ยงตรง ต้องรู้จักหลักในการสร้าง ต้องมีการวางแผน มีทักษะในการเขียนข้อสอบ รู้เทคนิควิเคราะห์ข้อสอบ แบบทดสอบใช้เพื่อปรับปรุง การเรียนของนักเรียน การสอนของครูเพื่อ หาจุดอ่อน เพื่อเสริมสร้าง เน้นที่การบรรลุจุดประสงค์ การเรียนการสอน

การประเมินผลการเรียน หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของการเรียนโดยพิจารณาความสอดคล้องกันระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงผลของการเรียนกับจุดมุ่งหมายของการ เรียนการสอน

การวัดผล สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ (2526) อธิบายไว้ว่า การวัดผลคือการใช้เครื่องมือค้นหา หรือตรวจสอบเพื่อต้องการทราบปริมาณหรือคุณภาพ หรือจำนวนในสิ่งของหรือตัวคน ถ้าหากเป็นการวัดผลการเรียนก็มีความหมายถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนด้วยเครื่องมือต่าง ๆ ส่วนการประเมินผลคือการนำเอาผลจากการวัดวิธีต่าง ๆ มาตีค่าหรือชี้ขาด หรือไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งแล้วสรุปผลออกมา สำหรับการประเมินผลทางการเรียนจะหมายถึง กระบวนการที่ครูนำผลการวัดทุกรายมาวินิจฉัยและชี้ขาดลงไกว่านักเรียนมีผลการเรียนอยู่ในระดับใด ดีมาก ดี พอใช้ อ่อน

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่ใช้โดยกำหนดหลักในการประเมินวิธีการประเมิน การตัดสินผลการเรียน การโอนผลการเรียนและหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะต้องปฏิบัติ

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กล่าวไว้ดังนี้

... หมวดที่ 2 วิธีการประเมินผลการเรียน

ข้อ 7 การประเมินผลเพื่อปรับปรุงเพื่อประเมินผลการเรียนให้ถือปฏิบัติดังนี้

7.1 แจ้งให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์การเรียน วิธีการประเมินผลการเรียน และเกณฑ์ขั้นต่ำของการผ่านรายวิชา ก่อนสอบรายวิชานั้น

7.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ต้องต้องครอบคลุมพฤติกรรมด้าน พุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และด้านกระบวนการ

7.3 ประเมินผลก่อนเรียนเพื่อศึกษาความรู้พื้นฐานของนักเรียน

7.4 วัด และประเมินผลระหว่างเรียน เพื่อศึกษาผลการเรียนเพื่อจัดการสอนซ่อมเสริม และเพื่อนำคะแนนจากการวัดผลและประเมินผลไปรวมกับการวัดผลปลายภาคเรียนโดยวัดและประเมินผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

การวัดผลและประเมินผลระหว่างภาคเรียนประกอบด้วย

(1) วัดผล และประเมินผลระหว่างเรียนเป็นระยะ ๆ โดยให้โรงเรียนเป็นผู้กำหนดจุดประสงค์

(2) วัดผลกลางภาคเรียนอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยให้กลุ่มโรงเรียนเป็นผู้กำหนดจุดประสงค์

(3) ประเมินคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมตลอดภาค

เรียนให้โรงเรียน เป็นผู้กำหนดคุณลักษณะที่จะประเมินโดยเน้นความรู้สึกละคุณภาพของการแสดงออก

7.5 วัดผลปลายภาคเรียน เพื่อตรวจสอบผลการเรียนโดยจัดให้ครอบคลุมจุดประสงค์ทุกจุดประสงค์ตามที่กลุ่มโรงเรียนกำหนด

ข้อ 8 การตัดสินผลการเรียนให้มาคะแนนระหว่างภาคเรียนรวมกับคะแนนปลายภาคเรียนตามอัตราส่วนที่กลุ่มโรงเรียนกำหนด แล้วนำมาเทียบเป็นระดับผลการเรียน

กรมสามัญศึกษา (2531) เมื่อเป้าหมายของการศึกษาเปลี่ยนไปเป็นการพัฒนากำลังคนจุดมุ่งหมายของการวัดผลประเมินผลเปลี่ยนไปจากการวัดเพื่อเลือกสรรคนหรือวัดเพื่อ ได้ ตก มา เป็นวัดผลประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและการวัดผลเพื่อตัดสินความสามารถของผู้เรียนดังนี้

(1) การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน(Formative evaluation) อาจแบ่งออกเป็นส่วนย่อย ๆ ได้หลายแนวทางแต่ที่สมควรจะได้พิจารณา

ก. การประเมินผลก่อนเรียน ศึกษาพฤติกรรมขั้นต้นของผู้เรียน เพื่อทราบพื้นฐานเดิม ผู้สอนจะได้วัดขั้นและซ่อมเสริม

ข. การประเมินระหว่างเรียนประเมินผลย่อย ศึกษาดูความก้าวหน้าของผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนและเพื่อนำผลการประเมินมาทางปรับปรุงแก้ไข ผู้เรียนให้ก้าวหน้า

(2) ประเมินผลรวมเพื่อตัดสินความสามารถผู้เรียน (Summative evaluation) ประเมินเพื่อดูค่าใครอยู่ในอันดับดี อ่อน

เพื่อให้เกิดการพัฒนาในตัวผู้เรียนแนวทางการประเมินเพื่อพัฒนาจึงเป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) การประเมินโดยละเอียด (Micro evaluation) ทำประเมินย่อย ๆ เป็นประเมินผลระหว่างเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนถ้าผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ผู้สอนจำต้องสอนซ่อมเสริมให้เพื่อให้ผู้เรียนรอบรู้และผ่านจุดประสงค์ซึ่งเป็นหน้าที่ของครู

(2) การประเมินภาพรวม (Macro evaluation) ประเมินไม่เจาะลึกเพียงแต่เพื่อดูคุณภาพโดยภาพรวมเช่นประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชา หรือกลุ่มวิชาต่าง ๆ ผลการประเมินนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษา เช่นการพัฒนาบุคลากร การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน กิจกรรมทางงานวิชาการ

การประเมินผลการเรียนเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องของการเรียนการสอน ผู้สอนนั้นตรวจสอบทุกๆขั้นตอนของการเรียนว่านักเรียนสามารถบรรลุตามจุดประสงค์หรือไม่ถ้าไม่สามารถ

บรรจุจุดประสงค์จะต้องจัดสอนซ่อมเสริม การประเมินผลการเรียนต้องประเมินทั้งเพื่อปรับปรุงการเรียน และเพื่อตัดสินผลการเรียน การประเมินผลการเรียนจะต้องเป็นไปตามระเบียบประเมินผลที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และการประเมินผลการเรียนจึงใช้การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์

จากคู่มือการประเมินมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2532 ของกรมสามัญศึกษา ได้กำหนดรายละเอียดในการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล และประเมินผลการเรียนเอาไว้ เพื่อเป็น มาตรฐานในการประเมินโรงเรียนมัธยมศึกษา (2532) สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

(1) การดำเนินวัดผลและประเมินผลการเรียน

ก. มีการรวบรวมระเบียบเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียน

ข. กำหนดแนวปฏิบัติและจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร

ค. ได้ดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนตามปฏิทินและแนวปฏิบัติ

ง. มีการวัดและประเมินผลการเรียนตามขั้นตอนได้แก่ วัดและประเมินการเรียนก่อนเรียน ระหว่างเรียน และ หลังเรียน

(2) สร้างและปรับปรุงเครื่องมือในการวัดผลการเรียน

ก. สร้างเครื่องมือวัดผลให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของรายวิชาให้ครบทุกรายวิชา

ข. จัดให้มีการวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล

ค. ได้นำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับปรุงเครื่องมือวัดผล

(3) จัดให้มีเอกสารและแบบฟอร์มเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียน

ก. จัดให้มีบัตรลงทะเบียนวิชาเรียนในใบสำรวจเวลาเรียนและ
รบ. 1

ข. มีเอกสารและแบบฟอร์มเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลต่าง ๆ
ไว้บริการ

(4) ได้ดำเนินเกี่ยวกับหลักฐานเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียน ซึ่งได้แก่ ข้อสอบหรือแบบทดสอบหลักฐานการเก็บคะแนน แบบอนุเมติผลการเรียน รบ. ต่าง ๆ

ก. หลักฐานเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนครบถ้วน

ข. จัดระบบเกี่ยวกับหลักฐานการวัดและการประเมินผลการเรียน

ค. มีการรายงานผลการเรียนตามระเบียบวัดผล

จะเห็นได้ว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียนเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการเรียน การสอนในทุกรายวิชาเป็นขั้นตอนที่จะบอกให้ทราบถึงผลของการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมต่างๆที่จัดเป็นความรู้และประสบการณ์แก่นักเรียนว่าประสบผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่วางไว้ หรือไม่ เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาการเรียนการสอน และสามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนแต่ละคน เพื่อส่งเสริมหรือปรับปรุงนักเรียนได้ทราบจุดเด่นและด้อยของแต่ละคน ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความชำนาญและมีเทคนิคในการวัดผลประเมินผลการเรียนในรายวิชาที่ ตนสอนเป็นอย่างดี จึงจะทำให้เกิดคุณภาพทางการสอน

7) สามารถใช้วิธีการซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

การสอนซ่อมเสริม คือ การสอนแก้ไขข้อบกพร่องและเสริมทักษะการเรียนรู้ใหม่ ๆ ให้แก่ผู้เรียนซึ่งโดยปกติจะจัดขึ้นสำหรับเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษแต่อย่างไรก็ตามจะจัดได้สำหรับนักเรียนทั้งหมด

พันทิพา อุตยสุบ (2524) ได้กล่าวว่า การสอนซ่อมเสริมจะทำให้ผู้เรียนที่เรียนอ่อนสามารถเรียนทันเพื่อนผู้เรียนจะเรียนดีขึ้นกว่าเดิมและผู้เรียนที่เก่งอยู่แล้วสามารถเรียนได้ดีที่สุดตาม ความสามารถ การดำเนินการสอนซ่อมเสริมควรทำการดังนี้

- (1) ให้ผู้เรียนฝึกฝนในภาคปฏิบัติมาก ๆ
- (2) จัดกิจกรรมและแบบฝึกหัดที่น่าสนใจ
- (3) สื่อการสอนจำเป็นมากสำหรับการสอนซ่อมเสริมควรหาสื่อที่แปลกและพิเศษกว่า

ธรรมดา

- (4) ควรให้มีการฝึกเป็นรายบุคคลให้มากและเริ่มจากสิ่งที่ยาก ๆ ไปหาสิ่งที่ยากขึ้น

ทีละน้อย

- (5) การเสนอเนื้อหาของครูจะต้องง่ายชัดเจนและให้เป็นจริง
- (6) ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าเหตุผลและคำตอบด้วยตัวเอง
- (7) ใช้วิธีการเข้าใจให้ผู้เรียนอยากทำ เช่นให้วิธีการค้นพบซึ่งครูเป็นผู้แนะนำ
- (8) ควรให้มีการอภิปรายกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

สำนักงานทดสอบกรมวิชาการ (2531) ได้ให้เหตุผลถึงความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมเพราะเกิดจากปัญหา

(1) ด้านตัวผู้เรียน

- ก. นักเรียนมีสติปัญญาต่างกัน
- ข. มีวิธีการเรียนรู้และความสามารถในการที่จะรับรู้ต่างกัน
- ค. มีสภาพเศรษฐกิจและความสามารถในการที่จะรับรู้
- ง. มีทัศนคติ ความสามารถ แรงจูงใจ และความขบขันในการเรียนรู้ต่างกัน

(2) ด้านผู้สอน

- ก. ผู้สอนไม่รู้ว่าจะสอนเนื้อหาที่มีอยู่ในบทเรียนอย่างไรใช้วิธีสอนอย่างไรจึงจะทำให้นักเรียนบรรลุตามจุดประสงค์
- ข. ครูไม่คำนึงถึงจุดประสงค์การเรียนรู้

(3) ด้านหลักสูตรและสื่อการสอน

- ก. สื่อการเรียนต่างไม่ดีพอ จุดประสงค์บางจุดอยู่ในระดับสูงต้องใช้เวลามากผู้เรียนจึงจะบรรลุผล
- ข. จุดประสงค์บางจุดประสงค์เป็นลำดับขั้นของการเรียนรู้จำเป็นต้อง สอนซ่อมเสริมเพื่อให้ผ่านจุดประสงค์ขั้นต้น

วิธีสอนซ่อมเสริม มีดังนี้

(1) นักเรียนสอนนักเรียน เลือกนักเรียนที่เก่งช่วยสอน นักเรียนที่ยังไม่ผ่านจุดประสงค์สอนแบบตัวต่อตัว หรือสอนเป็นกลุ่ม

(2) สอนแบบตัวต่อตัวระหว่างครูกับนักเรียนเป็นวิธีที่ดีที่สุดเพราะครูสอนได้ตรงปัญหาและตรงประเด็น

(3) การสอนเป็นกลุ่มย่อย ทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม นักเรียนจะเข้าใจซึ่งกันและกัน ตื่นเต้น และช่วยกันมีกำลังใจตลอดเวลา

(4) การสอน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนด้วยตนเอง เพราะมีโปรแกรมตรงตามจุดประสงค์ในการเรียน มีคำแนะนำที่ละเอียด มีการทดสอบ ที่ตรงตามจุดประสงค์ ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง มั่นใจในตนเอง รู้จักตนเอง

(5) ใช้แบบเรียนสำเร็จรูป โดยเป็นแบบเรียนสำเร็จรูปอย่างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน และแต่ละคนจะอ่านเองทำแบบฝึกหัดเอง ตรวจคำตอบเอง

(6) สมุดแบบฝึกหัดด้วยตัวเอง ลักษณะคล้ายบทเรียนสำเร็จรูป เริ่มต้นด้วยบทเรียนแล้ว ให้ทำแบบฝึกหัด ตรวจเฉลยคำตอบ จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด เป็นการเพิ่มทักษะให้มากยิ่งขึ้น

การจัดสอนซ่อมเสริม เป็นกิจกรรมประเภทหนึ่งของการพัฒนาการเรียนการสอน กรมสามัญศึกษา (2526) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

- (1) การสอนซ่อมเสริมก่อนการเรียน
- (2) สอนซ่อมเสริมในขณะที่ทำการสอน
- (3) สอนซ่อมเสริมรายวิชาเพื่อสอบแก้ตัว
- (4) สอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่มีความฉลาดเรียนเร็วกว่าคนอื่น

การจัดสอนซ่อมเสริม มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ (กรมสามัญศึกษา , 2526)

(1) ครูผู้สอนสำรวจข้อบกพร่องของนักเรียนซึ่งอาจจะใช้วิธีการสำรวจวิธีใดวิธีหนึ่งก็ได้

- ก. การใช้แบบสอบถาม
- ข. ใช้การสังเกตนักเรียนขณะทำงาน
- ค. ใช้การประชุมปรึกษาหารือร่วมกับนักเรียน
- ง. ให้ทำวินิจฉัยด้วยตัวเอง

(2) หัวหน้าหมวดวิชาและครูผู้สอนพิจารณาข้อมูลร่วมกันแล้วรวมสิ่งที่เป็นข้อบกพร่องของนักเรียน จัดแบ่งนักเรียนไว้เป็นกลุ่ม ๆ ให้มีลักษณะใกล้เคียงกัน กลุ่มละไม่เกิน 20 คน

(3) หัวหน้าหมวดวิชาส่งข้อมูล และการแบ่งกลุ่มนักเรียนให้ฝ่ายวิชาการดำเนินการกำหนดห้องสอนและเวลาสอน

(4) ฝ่ายวิชาการประสานงาน กับหัวหน้าหมวดวิชาในการจัดหาบุคลากรเข้าทำการสอนซ่อมและสอนเสริม สำหรับการสอนซ่อมผู้สอนควรเป็นครูที่ปรึกษาหรือครูประจำวิชาส่วนการสอนเสริมอาจเป็นครูประจำวิชาหรือครูผู้เชี่ยวชาญ หรือวิทยากรที่เห็นว่าเหมาะสม

(5) ประเมินผลการสอนซ่อมเสริม ตามที่กำหนดไว้ จนนักเรียนบรรลุและสามารถพัฒนาการเรียนได้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้

(6) ประเมินผลการสอนซ่อมเสริม

ในการจัดสอนซ่อมเสริมนั้น ไม่มีโรงเรียนใดที่จะใช้วิธีสอนซ่อมเสริมเพียงวิธีเดียวกับนักเรียนทุกคนได้ผลตลอดไป การสอนซ่อมเสริมไม่มีวิธีใดดีที่สุด เหมาะสมที่สุด แต่ละวิธีย่อมเหมาะกับนักเรียนแต่ละคน แต่ละประเภทตามสาเหตุแห่งปัญหา การสอนซ่อมเสริมจะบรรลุวัตถุประสงค์

ที่ตั้งไว้ก็ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน

8) การให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาแก่นักเรียน

การให้คำปรึกษาระหว่างครูกับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ , 2532) ได้กล่าวถึงการให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาเพื่อให้โรงเรียนได้ปฏิบัติ ดังนี้

- (1) นักเรียน และครูให้ความสนใจมารับบริการให้คำปรึกษาเป็นจำนวนมากโดยมีหลักฐานที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้
- (2) มีการบันทึกการให้คำปรึกษา และนำมาศึกษาเพื่อปรับปรุงวิธีการให้บริการให้มีประสิทธิภาพ
- (3) นักเรียนสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสมภายหลังรับบริการให้คำปรึกษาแล้ว

ในการให้คำปรึกษาเน้นสัมพันธภาพของผู้รับ การแก้ปัญหาการเรียน การเลือกอาชีพ และปัญหาส่วนตัวโดยใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสนทนา การตีความ การสร้างความสัมพันธ์ภาพและการที่ผู้ที่ปรึกษาเป็นผู้แก้ปัญหาเองสิ่งเหล่านี้ครูจะต้องเป็นผู้ที่ให้คำปรึกษาที่ดีในโรงเรียน

9) การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมจริยธรรมและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

จริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ รวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ คือเป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้น เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุน ผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งถูกต้องเหมาะสม และอีกลักษณะหนึ่ง สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมเป็นการกระทำที่สังคมโทษหรือพยายาม กำจัดผู้กระทำพฤติกรรมนั้นรู้สึกว่าเป็นสิ่ง ไม่ถูกต้องและไม่สมควร (ดวงเดือน พันธมนาริน , 2524)

กองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2533) ให้ความหมายว่าเป็นแนวทางของการประพฤติดี ประพฤติชอบ ทั้งกายวาจาใจ เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม ซึ่งในทางการ ศึกษาอาจพิจารณาเป็น

(1) ค่านิยมทางจริยธรรม (Moral value) เป็นส่วนที่เป็นลักษณะจิตที่สังเกตเห็นไม่ได้โดยตรงมีลักษณะเป็นความเชื่อ ความเห็น คุณค่า ความพอใจ เต็มใจปรารถนาที่จะยึดถือ นำหลักจริยธรรมต่างๆ เข้าไปในลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพของตน ค่านิยมนั้นจะมีอิทธิพลเป็นแรงจูงใจให้บุคคลมีความโน้มเอียงที่จะประพฤติปฏิบัติถูกต้องดีงามสอดคล้องกับค่านิยมที่ตนนับถือ

(2) พฤติกรรมจริยธรรม (Moral content) เป็นส่วนที่เป็นมาตรฐานของความประพฤติปฏิบัติที่สังคมต้องการ การกระทำใดๆ ของมนุษย์ถ้าสอดคล้องกับมาตรฐานของการประพฤติถูก ต้องดีงามก็จัดว่าบุคคลนั้นมีพฤติกรรมจริยธรรมหรือมีจริยธรรม

กล่าวได้ว่า จริยธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับความดีงาม ซึ่งแสดงออกในด้านความคิดและประพฤติปฏิบัติ โดยมีผู้มีจริยธรรมนั้น สามารถควบคุมตนเองได้ ในการประพฤติและการปรับตัวให้เหมาะสมกับเวลา โอกาสและสถานการณ์ เพื่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม

10) การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะชาติไทย

จากคู่มือประเมินมาตรฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2532 ได้กำหนดรายละเอียดการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตย กรมสามัญศึกษา (2532) ไว้ดังนี้

- (1) มีการเผยแพร่หลักการของประชาธิปไตยในโรงเรียน
- (2) ปฏิบัติตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา
- (3) มีหลักฐานการจัดกิจกรรมเพื่อสนองนโยบายของกรมสามัญศึกษา
- (4) มีการดำเนินการจัดกิจกรรมเป็นประจำและต่อเนื่อง
- (5) ปรากฏบรรยากาศของประชาธิปไตยในโรงเรียนเด่นชัด

กรมสามัญศึกษา (2529) ได้กำหนดคุณลักษณะที่แสดงความเป็นประชาธิปไตยได้แก่

1) มีจิตใจที่สนับสนุนและยึดมั่นในกติกาการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2) เห็นความสำคัญและเคารพในศักดิ์ศรีของบุคคล เคารพในสิทธิ เสรีภาพของบุคคลไว้วางใจผู้มองโลกในแง่ดี รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลในทางสร้างสรรค์ไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการ

3) สนใจในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครองโดยสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตน ลักษณะพฤติกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่สอดคล้องกับลักษณะของสังคมไทย กรมสามัญศึกษา (2529) ได้กำหนดเพื่อให้โรงเรียนได้เลือกนำไปกำหนดวัตถุประสงค์ จัด

กิจกรรมและประเมินผล ได้แก่

- 1) การรู้จักบทบาทหน้าที่
- 2) การยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่น
- 3) การมีความรับผิดชอบ
- 4) ความมีวินัยในตัวเอง
- 5) การคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
- 6) การมีส่วนร่วมทั้งคิด การกระทำ และน้ำใจด้วยมารยาทที่ดีตามวัฒนธรรมไทย
- 7) การให้เกียรติซึ่งกันและกันตามฐานะารูป
- 8) การยอมรับและเคารพในสิทธิและหน้าที่ของเอกกัตบุคคล
- 9) การใช้ปัญญาหรือเหตุผลในการตัดสินใจ
- 10) การรู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
- 11) การยึดมั่นในความกตัญญู เชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 12) การยึดมั่นหลักคุณธรรม ในการดำเนินชีวิต

กล่าวได้ว่า การที่จะช่วยให้การปกครองของประเทศเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นไปด้วยความราบรื่นมั่นคงและจริงจังนั้น คนทุกคนในประเทศจะต้องได้รับการพัฒนาให้มีนิสัยและจิตใจที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การให้การศึกษาให้แก่เยาวชนของชาติเท่านั้น จึงจะทำให้ความเป็นประชาธิปไตยของบ้านเมืองมั่นคง ครุจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงได้อย่างถาวรโดยให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมและครูปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ถูกต้องนั่นเอง

11) การพัฒนาชุมชน

กรมสามัญศึกษา (2532) ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ไว้ดังนี้

- (1) การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน โดยให้โรงเรียนได้ปฏิบัติตามแนวดังนี้

- ก. มีการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน
- ข. มีหลักฐานว่ามีการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน
- ค. มีผลงานปรากฏและประชาชนยังให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม
- ง. แล้วท้องถิ่นมีการพัฒนา

(2) การให้ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น

- ก. มีการร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น
- ข. มีหลักฐานว่าได้ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น
- ค. มีผลงานปรากฏโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนเสมอ
- ง. โรงเรียนและชุมชนให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน

(3) การได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากชุมชน

- ก. การจัดตั้งองค์การ เพื่อสนับสนุนโรงเรียน หมายถึงกลุ่มบุคคลที่ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อช่วยเหลือโรงเรียน เช่น ชมรม สมาคม มูลนิธิ
- ข. การช่วยเหลือด้านวิชาการ ได้แก่ การเป็นวิทยากรให้ใช้สถานประกอบการ แหล่งวิทยากรให้ฝึกงานในสถานประกอบการอาชีวศึกษา
- ค. การช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ หมายถึง การช่วยเหลือที่เป็นตัวเงิน วัสดุครุภัณฑ์ อุปกรณ์การศึกษา การสร้างถาวรวัตถุให้แก่โรงเรียน
- ง. การช่วยเหลือด้านบริการ ได้แก่ แรงงาน ยานพาหนะ การยืมอุปกรณ์การอำนวยความสะดวก

การสร้างสัมพันธ์กับชุมชน สุวัฒน์ มุทธเมธา (2524) กล่าวและเสนอไว้ดังนี้

(1) พัฒนาคนในด้านบุคลิกภาพ วัฒนธรรม ความรู้ความสามารถ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และส่งเสริมทักษะในการประกอบอาชีพ ค่านิยม เจตคติ และวิถีชีวิต

(2) พัฒนากลุ่มคน ให้รู้จักดำเนินชีวิตร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในการปกครองอาชีพ การแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน และดำเนินชีวิตโดยทั่วไปที่ต้องพิจารณาาร่วมกัน

(3) พัฒนาสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม

(4) พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

(5) พัฒนาสุขภาพ อนามัย และความเป็นอยู่

ในการพัฒนาชุมชนจะต้องดำเนินการในการให้ บริการในด้านข่าวสาร การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การส่งเสริมอาชีพ การบริการนันทนาการ การบริการอาคารสถานที่ และ วัสดุครุภัณฑ์ และการบริการวิชาการ เพราะว่าชุมชนมีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาโรงเรียน ดังนั้นจึงให้ความสนใจในการพัฒนาชุมชนไปพร้อมกันกับพัฒนาโรงเรียน จึงจะทำให้กิจกรรมทางการศึกษาบรรลุผลโดยสมบูรณ์

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยในประเทศ

วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (2518) ได้ศึกษาพบว่า สังคมมีความเห็นเกี่ยวกับการวางแผนและปฏิบัติตนของครู ต้องการให้ครูเป็นดังนี้

1) ต้องการให้ครูประพฤติตนมีมารยาทเรียบร้อยตามสมควร ไม่ต้องถึงขนาดเหมือนผ้าพับไว้

2) ต้องการให้ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนตลอดเวลา

3) ต้องการเห็นครูวางตัวเป็นกันเองกับเด็ก

4) ต้องการเห็นครูยึดถือปฏิบัติตามวัฒนธรรม

5) ต้องการให้ครูหาความรู้เพิ่มเติมให้ทันสมัย ให้นอกเหนือไปจาก

วิชาที่สอนด้วย

6) ต้องการให้ครูเอาใจใส่อบรมศีลธรรมจรรยาโดยสอดแทรกใน

ชั่วโมงสอน

7) ต้องการให้ครูแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กประสบปัญหาทั้งส่วนตัว

และการเรียน

8) ต้องการให้ครูมีคุณลักษณะสำคัญคือ ความยุติธรรม ความเมตตา กรุณาความเป็นตัวของตัวเอง ความมีมารยาทและความประพฤติดี ความมีใจกว้าง และเอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่

9) ต้องการให้ครูร่วมมือช่วยเหลือปรับปรุงชุมชนเมื่อมีโอกาส

10) ต้องการให้ครูแต่งกายเรียบร้อย ใช้เครื่องสำอางพอประมาณ มีท่าทียืนหรือนั่งสงบสงัดมีสง่า มีเสียงพูดชัดเจน แจ่มใสและมีสุขภาพดีทั้งกายและจิตใจ

เจลีเยว บุรีภักดี (2520) ได้รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะครูที่ดี สรุปได้ดังนี้

1) ความสำคัญของครูอยู่ที่บทบาทการสอน และการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

2) ครูที่มีคนไม่ชอบมากที่สุด คือ ครูที่ขาดความรับผิดชอบ เจ้าอารมณ์ ขาดความยุติธรรมเห็นแก่ตัวและประจบสอพลอ

3) ครูที่มีคนชอบมากที่สุด คือครูที่ตั้งใจสอน เข้าใจและเป็นกันเอง

ยุติธรรม ตรงต่อเวลา เสียสละ และมีเมตตาธรรม

4) ความบกพร่องของครู โดยเฉพาะครูชาย บกพร่องด้านความประพฤติที่ขบถยุ่งอบายมุข การแต่งกาย กิริยามารยาทไม่ดี ส่วนครูหญิงจะบกพร่องด้านการแต่งกายและ อารมณ์จู้จี้ ขอบบ่น

5) ด้านหน้าที่ของครูตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ตรงกับหลักการทั่วไป คือเห็นว่าหน้าที่สำคัญของครู คือ การสอน การอบรมเด็ก การสอดส่องความประพฤติ และการแนะแนวช่วยเหลืออาคารสถานที่ เป็นต้น

6) ลักษณะของครูต้องประพฤติดี ลักษณะดี รับผิดชอบการสอนและสอนดี ยุติธรรมมีมนุษยสัมพันธ์

7) ลักษณะของครูที่ดี สำคัญที่สุด คือ ความเที่ยงธรรม ความซื่อสัตย์ ความตรงต่อเวลา และรับผิดชอบต่องาน

8) ลักษณะของครูที่ดี แบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ คือ มีความรู้ สอนดี สุขภาพดี ประพฤติดี และมีน้ำใจประชาธิปไตย

9) เพื่อเรียงลำดับความสำคัญ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือคุณธรรม และความประพฤติ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วิชาการ นพคุณ เคนพรม (2524) ได้อภิปรายผลการวิจัย เรื่องทัศนคติของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีต่อการยก ระดับมาตรฐานวิชาชีพครูว่า ครูเห็นด้วยกับการควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครู อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานที่ผลิตครูออกมาเป็นจำนวนมาก โดยไม่ ได้มีการควบคุมคุณภาพ ให้ดีเท่าที่ควร ทำให้ครูบางส่วนที่ไม่เคยเรียนวิชาครูมาก่อนก็สามารถมาประกอบอาชีพครูได้ ทำให้คุณภาพของครูบางส่วนไม่อยู่ในระดับที่พึงพอใจรวมทั้งการขาดคุณสมบัติของครูที่ ดี และมีความประพฤติไม่เหมาะสม ไม่ปฏิบัติตามจรรยาวิชาชีพครู ทำให้ศรัทธาหรือความเชื่อถือของสังคมที่มีต่อครูลดลง

ธีระ รุญเจริญ และคนอื่น ๆ (2525) ได้วิจัยเรื่อง " ปรัชญาการฝึกหัดครู " โดยสำรวจกลุ่มตัวอย่าง 1,195 คน จาก 9 จังหวัด ใน 4 ภาค ของประเทศ พบว่า อาชีพครูถูกจัดเป็นอาชีพสำคัญที่สุดของสังคมไทย และพบว่าคุณลักษณะที่ควรจะมีเพิ่มขึ้นของครูในอนาคตมีดังต่อไปนี้

- 1) ความยุติธรรม
- 2) ความคิดก้าวหน้า
- 3) ความรับผิดชอบ

- 4) ความซื่อสัตย์
- 5) ความรู้
- 6) ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา
- 7) การเข้ากับคนอื่นได้ดี

อุทุมพร ทองอุไทย (2528) ได้ศึกษาลักษณะอาจารย์มหาวิทยาลัยในอุดมคติ โดยเก็บข้อมูลจากอาจารย์ และ นิสิต ปรากฏผลว่า ลักษณะอาจารย์ในอุดมคติของอาจารย์ มี 5 ประการ ดังนี้

- 1) มีความรู้ทันสมัยกว้างขวางและถูกต้อง
- 2) ขวัญขวายเป็นที่รักของนักศึกษา
- 3) มีการเตรียมการสอนอย่างดี
- 4) กำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนอย่างชัดเจน
- 5) สนับสนุนให้นิสิตคิดเอง

สำหรับลักษณะอาจารย์ในอุดมคติของนิสิต สรุปได้ลำดับต้น ๆ ดังนี้

- 1) มีการเตรียมการสอนอย่างดี
- 2) ใช้ตัวอย่างที่เปรียบเทียบความจริงในการอธิบายได้เหมาะสม
- 3) มีความปรารถนาดีต่อนิสิต
- 4) มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาอย่างทันสมัย กว้างขวางถูกต้อง
- 5) มีความสนใจและสนุกในการสอน
- 6) บรรยายเรื่องที่เกี่ยวเนื่องแม้ว่าอยู่นอกจากเนื้อหา
- 7) ให้ความคิดใหม่ ๆ เพื่อเปิดความสนใจให้กว้างขวาง
- 8) จูงใจให้นิสิตทำงานอย่างดีที่สุด

มัทนา ปิยะมาตา (2511) ได้สำรวจลักษณะของครูในกรุงเทพมหานครพบว่า มีคุณลักษณะดี 9 ประการ เรียงลำดับได้เป็น 3 อันดับ คือ

อันดับที่ 1	ก. การสอนดี
	ข. มีเหตุผล
	ค. เป็นประชาธิปไตย
อันดับที่ 2	ก. มีเมตตากรุณา
	ข. ให้ความสำคัญแก่นักเรียน
	ค. มีความยุติธรรมและซื่อตรง

ง. ให้ความอุปการะนักเรียน

อันดับที่ 3

ก. มีสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียนส่งเสริมให้กำลังใจ ยกย่องชมเชยนักเรียน

ข. บุคลิกภาพดี

กุลวดี เรื่อง เศษ (2520) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูด้านการเตรียมการสอนและด้านการใช้อุปกรณ์การสอนพบว่า ครูที่มีพฤติกรรมการสอนในด้านการเตรียมมากจะใช้อุปกรณ์ประกอบ การสอนมากด้วย

สมสรร วงษ์น้อย (2520) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนด้านการบรรยายของอาจารย์พบว่าพฤติกรรมการสอนด้านการบรรยายไม่ได้เป็นผลของความแตกต่างของเพศ ประสบการณ์ และสถาบัน ประสาทปัญญา แต่อาจจะเป็นบุคลิกภาพส่วนตัวของอาจารย์แต่ละคน

การประเมินหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ของคณะครุศาสตร์จุฬา ร่วมกับการมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (2528) ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับครู ครูไม่เอาใจใส่ในการเตรียมการสอนไม่เปลี่ยนพฤติกรรมในการสอน ไม่เข้าใจหลักสูตร ครูไม่รับผิดชอบในการเรียน ครูขาดความรู้ในวิชาที่สอนและไม่มีเทคนิคการสอนที่จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในปัญหา เกี่ยวกับสมรรถภาพของครูได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกลุ่มผู้บริหารว่า ครูผู้สอนควรเน้นให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความจำเป็นในการค้นคว้าด้วยตนเองฝึกให้นักเรียนรักการอ่าน ยิ่งไปกว่านั้นกลุ่มนักเรียนได้เสนอว่า ครูควรรับผิดชอบต่อหน้าที่ เตรียมการสอนและสนใจติดตามผลการเรียนของนักเรียนควรหาทางปรับปรุงให้ครูมีเทคนิคการสอนและยอมรับนวัตกรรมเกี่ยวกับหลักสูตรให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน

2) ปัญหาอื่น ๆ

(1) เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน และการสอนซ่อมเสริมจากการวิเคราะห์การประเมินผลไม่รัดกุม ไม่มีการตกซ้ำชั้นต้องให้สอบผ่าน การสอนซ่อมเสริมไม่มีระบบไม่สอดคล้องกับหลักการและพัฒนาการของเด็กมีเฉพาะการซ่อม ขาดการสอนเสริมให้เด็กที่เรียนดี

(2) สิ่งเอื้ออำนวยการเรียนการสอน อุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ ห้องเรียนห้องปฏิบัติและโรงฝึกงานไม่มีความพร้อมห้องเรียนไม่เหมาะสมกับการเรียนการสอน อุปกรณ์ที่มี อยู่ไม่เหมาะสม

(3) นักเรียนมีปัญหาด้านระเบียบวินัย นักเรียนตอบข้อสอบแบบ

บรรยายไม่เป็น นักเรียนไม่สนใจการเรียนขาดความรับผิดชอบ ขาดความกระตือรือร้น

กรมฝึกหัดครู (2516) ได้ค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับลักษณะครูที่ดี โดยสร้างแบบสอบถามขึ้น 130 ข้อ รวมเป็นคุณลักษณะหมวดใหญ่ ๆ ได้ 8 ลักษณะ คือ

1) คุณลักษณะด้านการสอน เช่น มีความรู้เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ของชาติ มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร มีการเตรียมการสอนและความสามารถดำเนินการ สอนตามที่เตรียม มีความสามารถในการวัดผล สามารถคัดเลือกวิธีสอนได้เหมาะสม มีความ สามารถในการปกครองชั้น รับฟังความคิดเห็นของเด็ก สอนให้เด็กรู้จักคิด เป็นต้น

2) คุณลักษณะด้านวิชาการ เช่น ค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ การค้นคว้าใหม่ ๆ มาใช้ การติดตามความเคลื่อนไหวทางการศึกษา ความสนใจฟังอภิปราย

3) คุณลักษณะด้านสุขภาพกายและจิต เช่น การรู้จักพักผ่อน การเอาใจใส่ในการ ป้องกันโรคติดต่อ มีอารมณ์ดี รู้จักผ่อนคลายอารมณ์ ไม่มีความกังวลใจ เป็นต้น

4) คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ เช่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียน บุคคลทั่วไป เพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา

5) คุณลักษณะด้านคุณธรรมและความประพฤติ เช่น ความเที่ยงธรรม ความเมตตาการุณยธรรมความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ความซื่อสัตย์สุจริต การวางตนอย่างเหมาะสม มีความรับ รับผิดชอบในการทำงาน ไม่ดูหมิ่นศาสนาอื่น

6) คุณลักษณะด้านบุคลิกลักษณะ เช่น ความร่าเริงแจ่มใส ความสุภาพอ่อนโยน ความขยันขันแข็ง รูปร่างหน้าตาดี แต่งกายเหมาะสม มีความคล่องแคล่วว่องไว รู้จักควบคุม อารมณ์

7) คุณลักษณะด้านการอบรมและการปกครอง เช่น รู้จักการปกครองแบบประชาธิปไตย มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รักษาความลับของนักเรียน เป็นผู้มีระเบียบวินัย เป็นตัวอย่างที่ดี

8) คุณลักษณะด้านเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย เช่น การยอมรับนับถือผู้อื่น การให้ความร่วมมือกับผู้อื่น การใช้หลักเหตุผลในการแก้ปัญหา การรู้จักสิทธิของตนตามกฎหมาย การ ประหยัด

พรพรรณ ไชยประพาฬ (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับ สมรรถภาพในการเป็นครูวิทยาศาสตร์ โดยสำรวจจากนักการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ศึกษา นิเทศก์ครูวิทยาศาสตร์นิสิตนักศึกษาวิทยาศาสตร์รวมทั้งสิ้น 429 คน ผลการวิจัยพบว่าสมรรถภาพ ด้านต่าง ๆ เรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

1) มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน

- 2) การใช้เทคนิคและใช้สอนอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) การเลือกเทคนิคและใช้การสอนได้อย่างเหมาะสม
- 4) มีทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์
- 5) มีทักษะภาคปฏิบัติในห้องทดลองวิทยาศาสตร์
- 6) การแสวงหาความรู้ได้อย่างสม่ำเสมอ
- 7) มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร
- 8) มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์
- 9) ความเป็นครู
- 10) การใช้วิทยาศาสตร์ในการเรียนการสอน
- 11) การเขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
- 12) การเขียนและการใช้แผนการสอน
- 13) การประเมินผลการเรียนการสอน
- 14) การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
- 15) การใช้และการผลิตสื่อ
- 16) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

2.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Charter และ Waples ได้ศึกษาวิจัย พบว่า ครูจะต้องมีลักษณะสำคัญ 25 ประการ ดังนี้ (อ้างถึงใน อนันต์ งามสะอาด , 2535)

- 1) ปรับตัวได้ดี
- 2) ลักษณะท่าทางดึงดูดใจ
- 3) มีความสนใจกว้างขวาง
- 4) รอบคอบ แม่นยำ แน่นนอน รู้แจ้งแทงตลอด
- 5) เมตตากรุณา ไม่เห็นแก่ตัว
- 6) รู้จักร่วมมือ
- 7) คงเส้นคงวา
- 8) กระตือรือร้น
- 9) พุดคล่อง

- 10) กล้า มั่นคง และเป็นตัวของตัวเอง
- 11) ตัดสินใจดี เห็นการณ์ไกล
- 12) สุขภาพดี
- 13) ซื่อสัตย์
- 14) ขยัน อดทน
- 15) มีลักษณะผู้นำ มีความคิดริเริ่ม มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 16) มีเสน่ห์ ร่าเริง มองโลกในแง่ดี อารมณ์ขัน สังคมดี เสียสละ
- 17) สะอาดและเป็นระเบียบ
- 18) เปิดเผย
- 19) ช่างคิดช่างฝัน
- 20) หัวก้าวหน้า
- 21) ไม่แพ้ดวันประกันพรุ่ง
- 22) มีรสนิยมดี ถ่อมตัว มีคุณธรรม เป็นอยู่อย่างง่าย ๆ
- 23) ฉลาด
- 24) คุมตัวเองได้
- 25) ประหยัด

Weigand (1971) กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อสมรรถภาพด้านการสอนของครู มี 6 ด้าน คือ

- 1) ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญา
- 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน
- 3) การพัฒนาทักษะในการตั้งคำถาม
- 4) การจัดลำดับกิจกรรมการเรียนการสอน
- 5) การประเมินผลความก้าวหน้า
- 6) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

Bar และ others ได้ทำวิจัยที่ วิสคอนซิน (Wisconsin studies) เสนอคำแนะนำ บุคลิกของครูที่จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 15 ประการ คือ (อ้างถึงใน อนันต์ งามสะอาด, 2535)

- 1) ร่าเริง
- 2) เอาใจใส่

- 3) ให้ความร่วมมือ
- 4) น่าเชื่อถือ
- 5) มีอารมณ์มั่นคง
- 6) มีศีลธรรมจรรยา
- 7) มีความสุขุมรอบคอบ
- 8) มีความยืดหยุ่น
- 9) มีความมานะ
- 10) มีการตัดสินใจดี
- 11) ประสาทไว
- 12) ไม่เอาเรื่องส่วนตัวมาปนกับงาน
- 13) บุคลิกภาพมีเสน่ห์
- 14) มีความกระตือรือร้น
- 15) มีความเป็นนักวิชาการ

Hart ได้สอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 66 โรงเรียน จำนวน 3725 คน ว่าครูเช่นไรที่เขาชอบมากที่สุด ปรากฏเรียงลำดับไว้ 43 ประการ ที่อยู่ในระดับต้น ๆ มีดังนี้ (อ้างถึงใน อนันต์ งามสะอาด, 2535)

- 1) ครูช่วยงานดี ช่วยอธิบาย เอาใจใส่ตรวจตรา
- 2) ยิ้มแย้มแจ่มใส มีอารมณ์ขัน
- 3) เป็นกัลยามิตร
- 4) สนใจและเข้าใจเด็ก
- 5) ทำให้งานเป็นสิ่งที่น่าสนใจ
- 6) เข้มงวดในการคุมชั้นบ้างแต่ต้องมีการนับถือบุคคล
- 7) ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ไม่มีผู้ใกล้ชิด
- 8) อารมณ์ไม่ฉุนเฉียว
- 9) ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในวิชาจริง ๆ
- 10) บุคลิกภาพดี
- 11) อดทนและเมตตากรุณา
- 12) ให้ความยุติธรรม
- 13) วินัยดี

ในชั้นเรียน

- 14) ให้เด็กทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- 15) เข้าใจในความรู้สึกของนักเรียน ทำให้เกิดความรู้สึกตามสบาย
- 16) รู้จริงและทำให้เข้าใจได้
- 17) ยอมรับความคิดเห็นของเด็กและสนับสนุนให้มีการอภิปรายในชั้น
- 18) ไม่ทำตนเป็นคนรู้ทุกอย่าง
- 19) ให้เด็กทำงานอย่างสมเหตุสมผล
- 20) ไม่เข้มงวดอย่างบ้าบิ่น

Witty ได้วิเคราะห์ลักษณะของครูที่ดีจากจดหมายของนักเรียนชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จำนวน 12,000 ฉบับ มีความเห็นว่า ลักษณะ 12 ประการ ต่อไปนี้สำคัญที่สุด คือ (อ้างถึงใน เจลลีย์ว บุรีภักดี , 2520)

- 1) มีทัศนคติต่อประชาธิปไตย เช่น รู้จักร่วมมือ เป็นต้น
- 2) มีความกรุณาและสนใจเด็กเป็นรายบุคคล
- 3) อุดหนุน
- 4) มีความสนใจกว้างขวาง
- 5) ลักษณะท่าทางดี
- 6) ยุติธรรมไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก
- 7) มีอารมณ์ขัน
- 8) มีความประพฤติดี และคงเส้นคงวา
- 9) สนใจในปัญหาของเด็ก
- 10) ยึดหยุ่น
- 11) รู้จักยอมรับและยกย่อง
- 12) มีวิธีการสอนแปลกใหม่มาสอน

Musgrove และ Taylor ได้ศึกษาลักษณะครูดีในความคาดหวังของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,379 คน จากเรียงความสั้น ๆ เรื่อง ครูดี ผลปรากฏว่าสรุปผลได้ 4 ด้าน คือ (อ้างถึงใน เจลลีย์ว บุรีภักดี, 2520)

- 1) มีวิธีการสอนดี
- 2) รักษาวินัยและปกครองดี
- 3) บุคลิกภาพดี

4) จัดห้องเรียนและบริหารชั้นเรียนดี

Hollis ได้ศึกษาข้อมูลจากนักเรียน 8,000 คน ถึงลักษณะของครูที่นักเรียนคิดว่าดี ปรากฏผลดังนี้ (อ้างถึงใน อนันต์ งามสะอาด , 2535)

- 1) มีความสามารถอธิบายเรื่องยาก ๆ ด้วยความอดทน
- 2) มีความเห็นอกเห็นใจเด็ก
- 3) มีความยุติธรรม
- 4) มีความพร้อมที่จะรับคำถาม
- 5) มีอารมณ์ขัน
- 6) มีความสนใจกว้างขวาง
- 7) มีวินัยอย่างมั่นคง

จากผลการวิจัยต่างเหล่านี้ อาจสรุปได้ว่า ครูควรมีลักษณะและสมรรถภาพดังนี้

- 1) มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างแท้จริง
- 2) มีความสามารถช่วยทำให้นักเรียนเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย

จิตใจอารมณ์ สังคมและด้านสติปัญญา และ

- 3) มีจริยธรรม มีคุณธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดี

Houston และ Howard (1976) ผลงานวิจัยกล่าวถึงสมรรถภาพของครูว่า ผู้ที่จะได้ชื่อว่าเป็นครูที่มีสมรรถภาพดีนั้นจะต้องมีลักษณะดังนี้

- 1) สามารถมองความต้องการในการอารมณ์ สังคม ร่างกายและสติปัญญาของนักเรียน
- 2) สามารถกำหนดจุดประสงค์ในการสอนตรงตามความต้องการของผู้เรียน
- 3) ใช้วิธีสอนอย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
- 4) ใช้วิธีการประเมินผลผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
- 5) รู้จักผสมผสานการสอน ให้เข้าใจกับวัฒนธรรมของผู้เรียน
- 6) สามารถใช้คู่มือการสอน และมีทักษะการสอนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

กำหนดไว้

- 7) สามารถจัดรูปแบบของการสื่อความหมายในห้องเรียนยอมรับ

คุณค่าของการสื่อความหมาย

- 8) ใช้แหล่งวิทยาการอย่างเหมาะสม สามารถใช้และสร้างอุปกรณ์

การสอนตรงตามจุดประสงค์ของการสอน

- 9) นำผลการสอนที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงการสอนใหม่
- 10) มีความสนใจในด้านวิชาการอย่างเพียงพอที่จะสอน
- 11) มีความสามารถในการจัดการควบคุม และบำรุงรักษาเครื่องอำนวยความสะดวก เพื่อประโยชน์ในด้านอารมณ์ ร่างกาย สติปัญญาของผู้เรียน
- 12) ทำงานร่วมกับเพื่อนครูอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่องการปฏิบัติตนของครู อาจารย์ ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู หมวครอบรู้สอนดี หมวคมีคุณธรรมและจรรยาบรรณ และหมวมุ่งมั่นพัฒนา พอสรุปเป็นแนวที่จะนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ คือ

1) ครูต้องมีความรอบรู้ในวิชาชีพของตนเช่น รอบรู้ในปรัชญาการศึกษา ประวัติและหลักการศึกษ นโยบายการศึกษา แผนและโครงการพัฒนาการศึกษา มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหลักสูตร วิธีสอน และวิธีวัดผลประเมินผลการศึกษา รวมถึงทำการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถ และความสนใจของนักเรียน สามารถในการบริการแนะแนวในการเรียนการสอนและรักษาสุขภาพอนามัย จัดทำและใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และครูจะต้องปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน มีความรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม รวมถึงการเจริญทางเทคโนโลยีใหม่ๆที่เกิดขึ้น ซึ่งครูผู้สอนจะต้องรู้และสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการ ปฏิบัติงานของตนเองอยู่ตลอดเวลา

2) ครูต้องมีศรัทธาในวิชาชีพครู ใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพอย่างเต็มที่ มีความซื่อสัตย์ต่ออาชีพครู มีคุณธรรม จริยธรรม มีความยุติธรรมและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียน

3) ครูต้องรู้จักเฝ้าหาความรู้อยู่เสมอ เพิ่มพูนวิทยฐานะของตน ทดลองคิดค้นสิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีความก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้านในปัจจุบัน